

1920

1920 + bijlagen

X

## Nota, betreffende den toestand van 's Lands financiën.

(Ingezonden bij brief van 16 September 1919.)

Ter begeleiding van de stukken betreffende de ontwerp-Staatsbegrooting heeft de ondergeteekende de eer wederom de gebruikelijke Nota betreffende den toestand van 's Lands financiën over te leggen. Deze nota behelst de opmerkingen en beschouwingen, tot welke die toestand hem, in verband met de ramingen voor het dienstjaar 1920, aanleiding geeft.

Zooals bekend, zijn, te beginnen met den dienst 1914, de uitgaven en eventueel de ontvangsten gesplitst in gewone, buitengewone en crisis-uitgaven en ontvangsten, terwijl voorts de gewone ontvangsten voor de jaren 1914 en 1915 werden aangevuld met zoodanig bedrag als noodig is om te komen tot een ontvangstbedrag als vermoedelijk zou zijn verkregen indien er geen crisis ware geweest.

De definitieve cijfers voor het jaar 1914 werden bereids opgenomen in de Nota, welke de ontwerp-begrooting voor het dienstjaar 1919 vergezelde. Hieronder volgen thans in de eerste plaats die cijfers voor het

### dienstjaar 1915.

In verband met het bepaalde in de wetten van 30 December 1916 (*Staatsblad* n°. 565) en van 23 Maart 1918 (*Staatsblad* n°. 169) alsmede in het Koninklijk besluit van 6 Juni 1918 (*Staatsblad* n°. 346), werd de dienst afgesloten op 30 Juni 1918.

Volgens de Staatsrekening en aan de hand van de hiervoren bedoelde splitsing bedroegen de

|                       | Totaal.                       | Buitengewoon.                | Crisisdienst.                 | Gewone dienst.               |
|-----------------------|-------------------------------|------------------------------|-------------------------------|------------------------------|
| Uitgaven . . . . .    | f 504 484 482,00 <sup>5</sup> | f 54 403 383,14              | f 208 649 548,27 <sup>5</sup> | f 241 431 550,59             |
| Ontvangsten . . . . . | 263 491 539,13                | 41 848 202,93 <sup>5</sup>   | — 4 240 000,—                 | 225 883 336,19 <sup>5</sup>  |
| Tekort . . . . .      | f 240 992 942,87 <sup>5</sup> | f 12 555 180,20 <sup>5</sup> | f 212 889 548,27 <sup>5</sup> | f 15 548 214,39 <sup>5</sup> |

Het tekort op den gewonen dienst bedraagt mitsdien f 731 985,43<sup>5</sup> meer dan de daarvoor ten vorigen jare genoemde som van f 14 816 228,96.

Met betrekking tot het

### dienstjaar 1916

zij medegedeeld, dat, in verband met het bepaalde in de wet van 1 December 1917 (*Staatsblad* n°. 674) en het Koninklijk besluit van 7 September 1918 (*Staatsblad* n°. 544), de dienst werd afgesloten op 31 December 1918.

Volgens de Staatsrekening bedroegen de

|                       | Totaal.                       | Buitengewoon.                | Crisisdienst.                 | Gewone dienst.                |
|-----------------------|-------------------------------|------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|
| Uitgaven . . . . .    | f 532 531 380,65 <sup>5</sup> | f 33 967 077,36 <sup>5</sup> | f 256 050 340,83 <sup>5</sup> | f 242 513 962,45 <sup>5</sup> |
| Ontvangsten . . . . . | 309 978 558,39                | 13 778 282,66 <sup>5</sup>   | 33 409 939,84                 | 262 790 335,88 <sup>5</sup>   |
| Tekort . . . . .      | f 222 552 822,26 <sup>5</sup> | f 20 188 794,70              | f 222 640 400,99 <sup>5</sup> | —                             |
| Overschot . . . . .   | —                             | —                            | —                             | f 20 276 373,43               |

Het overschot op den gewonen dienst overschrijdt het daarvoor ten vorigen jare genoemde bedrag van f 13 889 247 met f 1 387 126,43. Terwijl de uitgaven f 1 312 149,35 meer beliepen dan werd verwacht, bedroeg het overschot op de ontvangsten f 2 699 275,78.

Wat de uitgaven aangaat, is het nadeelig verschil in hoofdzaak toe te schrijven aan de omstandigheid, dat wegens rente en kosten van uitgifte van vlottende schuld ten naastenbij f 780 000 meer moest worden uitgegeven en dat ten laste van hoofdstuk VIIB ruim f 530 000 meer benodigd was voornamelijk voor gebouwen ten behoeve van den dienst der directe belastingen, voor de afdeeling Pensioenen en voor de Rijksuitkeering aan de gemeenten.

Het overschot op de ontvangsten is in hoofdzaak te danken aan het hogere bedrag van de inkomsten der gewone domeinen en aan de stijging van de ontvangsten der Staatsmijnen.

Voor het

### **dienstjaar 1917**

kunnen nog slechts voorloopige bedragen worden opgegeven aangezien ook wat dezen dienst betreft, tot verlenging van de termijnen voor de afsluiting der Staatsbegroting en de inzending der rekeningen werd besloten (Wet van 7 December 1918 *Staatsblad* n°. 794).

Volgens de thans bekende gegevens bedroegen de

|                       | Totaal.                       | Buitengewoon.                | Crisisdienst.    | Gewone dienst.   |
|-----------------------|-------------------------------|------------------------------|------------------|------------------|
| Uitgaven . . . . .    | f 683 933 622,54 <sup>5</sup> | f 39 209 267,11 <sup>5</sup> | f 376 962 949,35 | f 267 761 406,08 |
| Ontvangsten . . . . . | 532 479 517,61                | 10 661 975,83                | 219 715 622,06   | 302 101 919,72   |
| Tekort . . . . .      | f 151 454 104,93 <sup>5</sup> | f 28 547 291,28 <sup>5</sup> | f 157 247 327,29 |                  |
| Overschot . . . . .   | —                             | —                            | —                | f 34 340 513,64  |

Het overschot op den gewonen dienst, zooals dit hierboven is becijferd, bedraagt f 5 352 586,26 meer dan het daarvoor ten vorigen jare genoemde bedrag van f 28 987 927,38 en zulks niettegenstaande de gewone uitgaven f 5 050 105,84 tegenvielen. Deze laatste overschrijding is het gevolg van de verhooging der wedden van de onderwijzers bij het lager onderwijs ingevolge de wet van 23 Februari 1918 (*Staatsblad* n°. 147.)

Zooals uit het vorenstaande volgt, vielen de ontvangsten f 10 402 692,10 mede. Dit gunstige verschil is in hoofdzaak te danken aan het hogere bedrag van de inkomstenbelasting, dat aan het dienstjaar 1917 ten goede kwam, aan de hogere opbrengst van de zegelrechten en aan het grootere cijfer van de andere ontvangsten, het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel betreffende.

### **Dienst 1918.**

De voorloopige gegevens leveren de volgende uitkomst op:

|                       | Totaal.                       | Buitengewoon.                | Crisisdienst.    | Gewone dienst.                |
|-----------------------|-------------------------------|------------------------------|------------------|-------------------------------|
| Uitgaven . . . . .    | f 970 962 015,62              | f 77 311 159,45 <sup>5</sup> | f 568 284 821,22 | f 325 366 034,94 <sup>5</sup> |
| Ontvangsten . . . . . | 540 568 019,55 <sup>5</sup>   | 11 876 229,47 <sup>5</sup>   | 213 970 629,86   | 314 721 160,22                |
| Tekort . . . . .      | f 430 393 996,06 <sup>5</sup> | f 65 434 929,98              | f 354 314 191,36 | f 10 644 874,72 <sup>5</sup>  |

Hierbij zij het volgende aangeteekend. Voor de crisisuitgaven moge verwezen worden naar bijlage C. Die, welke voorkomen onder de hoofdstukken VI, VIIA en VIII, kunnen slechts benaderd worden. De overige staan voldoende vast.

Wat hoofdstuk VIIA betreft, zijn onder de crisisuitgaven gebracht de renten van de vlottende schuld, welke per saldo kan geacht worden als gevolg van de crisis te zijn uitgegeven voor zoover die renten niet onder de middelen worden teruggeboekt ten laste van de rekeningen van crisisbedrijven.

Met betrekking tot hoofdstuk VIII is uitgegaan van het aanvankelijk toegestane bedrag van f 38 037 180, waarbij geene rekening werd gehouden met de uitgaven als gevolg van de buitengewone omstandigheden. Bij dat bedrag is gevoegd de som van f 2 077 000, welke, naar is aangenomen, hoofdstuk VIII voor 1918 oorspronkelijk lager was ten gevolge van de crisis. De uitkomst is vermeerderd met hetgeen suppletoir is toegestaan voor de nieuwe salarisregeling ten behoeve van burgerlijke en militaire landsdienaren, tot een bedrag van f 5 441 190. Volgens deze berekening zouden onder normale omstandigheden de uitgaven hebben bedragen f 45 555 370. Als crisis-uitgave is aangemerkt het verschil tusschen hetgeen, behoudens de hierna bedoelde verhooging, in totaal vermoedelijk ten laste van hoofdstuk VIII voor 1918 zal komen ad f 338 978 199,40 en de vorengenoemde som van f 45 555 370. Dit verschil beloopt f 293 422 829,40. Hierbij dient echter te worden opgemerkt, dat laatstgenoemd bedrag, naar is aan te nemen, nog eene belangrijke verhooging zal ondergaan, welke, blijkens mededeeling van het Departement van Oorlog, thans niet onder cijfers kan gebracht worden. Het betreft hier de uitgaven, welke rechtstreeks uit het buitengewoon krediet (dus zonder overschrijving op andere artikelen van hoofdstuk VIII) worden bestreden. Voor 1915 beliepen deze uitgaven f 18 412 764, voor 1916 bedroegen zij f 20 660 993, voor 1917 zijn zij gesteld op f 25 138 500, terwijl in het hierboven genoemde totaal voor 1918 ad f 338 978 199,40, wegens uitgaven als zooeven bedoeld slechts begrepen is f 15 424 900.

Ten opzichte van hoofdstuk VI is op eenigszins andere wijze te werk gegaan en zulks in verband met de omstandigheid, dat van het oorspronkelijk voor nieuwen vlootbouw toegestane bedrag van f 11 329 000, naar verwachting, slechts f 4 580 285,23 zal worden uitgegeven. Derhalve is het aanvankelijk op dit hoofdstuk uitgetrokken totaal verminderd met het verschil tusschen de twee evengenoemde bedragen. Daarentegen is ook onder dit hoofdstuk bijgevoegd het suppletoir toegestane bedrag voor de nieuwe salarisregeling voor burgerlijk en militair personeel ten beloope van f 1 524 277. Men vindt dan f 31 464 420,23 als het vermoedelijk eindcijfer van hoofdstuk VI onder normale omstandigheden. Het verschil tusschen dit bedrag en de totale uitgaven, ten laste van dit hoofdstuk gedaan of nog te doen, vormt de op f 17 687 637,94<sup>5</sup> gestelde crisisuitgaven.

Wat het totaal der crisisontvangsten ad f 213 970 629,86 aangaat, hiervan komt op rekening van de verdedigingsbelastingen Ia, Ib en II onderscheidenlijk f 4 050 000, f 21 500 000 en f 30 218 289,13 en van de oorlogswinstbelasting f 157 562 486,71, terwijl het meerdere ad f 639 854,02 wordt gevormd door verschillende ontvangsten, welke als gevolg van de buitengewone omstandigheden werden geïnd.

Het thans op den gewonen dienst van het jaar 1918 becijferd tekort van f 10 644 874,72<sup>5</sup> overschrijdt het aanvankelijk geraamde met f 2 632 982,98<sup>5</sup>. De gewone uitgaven overschreden de raming met niet minder dan f 40 619 822,64<sup>5</sup>. Neemt men in aanmerking, dat bij de eerste berekening van het tekort eene besparing op de gewone uitgaven was verwacht van f 1 900 000, dan blijkt, dat de gewone ontvangsten f 39 886 839,66 (f 40 619 822,64<sup>5</sup> — f 2 632 982,98<sup>5</sup> + f 1 900 000) meer hebben bedragen dan oorspronkelijk was geraamd.

De middelen, behorende tot de groep A—F, overschreden de raming met f 23 424 701,83<sup>5</sup>. Hiervan werd verkregen uit de personeele belasting f 510 822, uit de inkomstenbelasting f 2 272 179, uit den suikeraccijns f 12 582 942, uit den zoutaccijns f 578 372, uit den geslachtaccijns f 2 690 624, uit de registratierechten f 20 256 544, uit de successierechten f 1 176 619 uit de opbrengst der domeinen f 1 136 524, en uit het recht op de mijnen f 434 729. Daarentegen bleven bij de raming ten achter de gedistilleerdaccijns met f 10 599 654, de bieraccijns met f 3 375 740, de invoerrechten met f 3 383 964, het statistiekrecht met f 941 254 en de loodsgelden met f 214 939.

De niet tot de bovengenoemde groep behorende middelen brachten f 16 462 137,82<sup>5</sup> meer op dan verwacht werd. Hiertoe droegen bij het aandeel van den Staat in de winsten der Nederlandsche Bank f 4 109 202, de renten van door het Rijk

aan Nederlandsch-Oost-Indië verstrekte voorschotten f 400 832, de premien van Staatsbedrijven en bijdragen voor pensioen van burgerlijke Rijksambtenaren f 5 037 791, de inkomsten uit arbeid in gevangenissen en Rijkswerkinrichtingen f 479 646, de gerechtelijke boeten f 523 971, de baten voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf f 10 025 652, de andere ontvangsten het Departement van Financiën betreffende f 814 039 en de opbrengst van verkochte Rijksgoederen en -eigendommen, het Departement van Oorlog betreffende, f 1 072 649. Daarentegen bleef het aandeel van Nederlandsch-Indië in de kosten van den vlootbouw f 2 058 783 beneden het aanvankelijk daarvoor opgenomen bedrag. Voorts werd f 625 500 minder ontvangen wegens bijdragen in de kosten van aanleg en onderhoud van Landswerken, terwijl het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie een belangrijk verlies opleverde in stede van de oorspronkelijk geraamde winst van f 1 389 073.

Zooals boven reeds werd medegedeeld, overschreden de gewone uitgaven de raming met f 40 619 822,64<sup>5</sup>. Deze overschrijding betreft nagenoeg alle hoofdstukken. Slechts ten aanzien van hoofdstuk VI valt eene besparing van beteekenis te constateeren en wel ten beloope van f 5 224 438, als gevolg van de omstandigheid, dat minder voor nieuwen vlootbouw werd uitgegeven dan voor dat doel werd toegestaan.

De zeer belangrijke overschrijding van de aanvankelijke raming is voor het grootste deel toe te schrijven aan de nieuwe salarisregelingen zoowel voor de burgerlijke en militaire landsdienaren als voor de onderwijzers. De ondergeteekende meent het uit dezen hoofde meer benoodigde in rond cijfer te moeten stellen op f 25 500 000. Voorts werd op hoofdstuk X boven de raming uitgegeven f 3 325 706 voor de bestrijding van het mond- en klauwzeer en f 9 660 351 tot bestrijding van de exploitatiekosten der Staatsmijnen. Voor het overige is de overschrijding in hoofdzaak te wijten aan de belangrijke prijsstijging, die haren invloed uit den aard der zaak op tal van posten deed gevoelen.

Gelijk gebruikelijk is, moge thans wederom volgen een, gedeeltelijk samengevat, overzicht van de laatste 20 jaar, met splitsing van uitgaven en ontvangsten in gewone en buitengewone, waarbij ook ditmaal weder de als conversie te beschouwen aflossingen van de Nederlandsche Rijnspoorwegobligatiën en de extra-aflossing van schuld in verband met de intrekking der muntbiljetten (dienst 1904) buiten rekening zijn gelaten. Uit den aard der zaak is de afloop van de diensten 1914 tot en met 1918 in dit overzicht opgenomen met de cijfers, gelijk die zijn na uitschakeling van den invloed der crisis op de ontvangsten en uitgaven.

| Dienstjaren.   | Voor- of na-<br>deelige saldi<br>van den<br>gewonen dienst. | Voor- of na-<br>deelige saldi<br>van den <i>buiten-</i><br>gewonen dienst. | Voor- of na-<br>deelige saldi<br>van den<br><i>geheel</i> dienst. |
|----------------|-------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|
| 1899—1909 . .  | + f 43 022 652,46 <sup>5</sup>                              | — f 51 681 166,53                                                          | — f 8 658 514,06 <sup>5</sup>                                     |
| 1910 . . . . . | + 1 539 009,17 <sup>5</sup>                                 | — 5 393 784,69 <sup>5</sup>                                                | — 3 854 775,52                                                    |
| 1911 . . . . . | + 2 519 743,01                                              | — 5 406 672,51                                                             | — 2 886 929,50                                                    |
| 1912 . . . . . | + 3 312 560,19 <sup>5</sup>                                 | — 14 576 793,92                                                            | — 11 264 233,72 <sup>5</sup>                                      |
| 1913 . . . . . | + 4 162 186,72                                              | — 15 466 387,05                                                            | — 11 304 200,33                                                   |
| 1914 . . . . . | — 10 114 960,29 <sup>5</sup>                                | — 11 921 932,96                                                            | — 22 036 893,25 <sup>5</sup>                                      |
| 1915 . . . . . | — 15 548 214,39 <sup>5</sup>                                | — 12 555 180,20 <sup>5</sup>                                               | — 28 103 394,60                                                   |
| 1916 . . . . . | + 20 276 373,43                                             | — 20 188 794,70                                                            | + 87 578,73                                                       |
| 1917 . . . . . | + 34 340 513,64                                             | — 28 547 291,28 <sup>5</sup>                                               | + 5 793 222,35 <sup>5</sup>                                       |
| 1918 . . . . . | — 10 644 874,72 <sup>5</sup>                                | — 65 434 929,98                                                            | — 76 079 804,70 <sup>5</sup>                                      |
| 1899—1918 . .  | + f 72 864 989,22                                           | — f 231 172 933,83 <sup>5</sup>                                            | — f 158 307 944,61 <sup>5</sup>                                   |

Deze eincijfers worden uit den aard der zaak ongunstiger, wanneer in de becijferingen over de jaren 1899—1906 als buitengewone uitgaven en ontvangsten worden aangenomen die, welke als zoodanig sedert 1907 gelden.

De eindcijfers worden alsdan voor het geheele twintigjarige tijdperk:

|                                           |                               |
|-------------------------------------------|-------------------------------|
| Voordeelig saldo gewonen dienst . . . .   | f 53 399 927,62 <sup>5</sup>  |
| Nadeelig saldo buitengewonen dienst . .   | 211 707 872,24                |
| Blijft nadeelig saldo geheelen dienst . . | f 158 307 944,61 <sup>5</sup> |

welke eindcijfers echter, gelijk meermalen werd opgemerkt, ook nog een te gunstig beeld geven.

Wat het loopende

#### **dienstjaar 1919**

betreft, zij aangeteekend, dat de oorspronkelijke begrooting van uitgaven een eindcijfer aanwees van f 444 341 100,40<sup>5</sup>, waaronder f 78 999 175 aan buitengewone uitgaven en f 24 833 549 aan crisisuitgaven. De gewone uitgaven, afgezien van de crisis, waren mitsdien in de aanvankelijke begrooting geraamd op f 340 508 376,40<sup>5</sup> tegen f 298 217 737,56 aan geraamde ontvangsten, latende, na aftrek der geraamde „besparing”, een tekort op den gewonen dienst van f 40 390 638,84<sup>5</sup>.

Sedert de vaststelling van de oorspronkelijke begrooting zijn verhoogd:

De hoofdstukken II, III, IV, V, V A, VI, VII B, VIII, IX, X, X A, XI (duurtebijslag) met . . . . . f 16 091 800

Hoofdstuk II bij de wet van 11 Juli 1919  
(*Staatsblad* n°. 480) (diversen) met . . . . . 1 900

Hoofdstuk III bij de wet van 11 Juli 1919  
(*Staatsblad* n°. 487) (buitengewone traktements-  
verhooging) met . . . . . 600

Hoofdstuk IV bij de wet van 25 Juli 1919  
(*Staatsblad* n°. 512) (traktementen van het per-  
soneel der Rijksveldwacht, enz.) met . . . . . 45 000

Hoofdstuk V bij de wet van 7 Juni 1919  
*Staatsblad* n°. 301) (uitkeeringen aan militairen  
en aan leden van burgerwachten ter zake van  
ongevallen, hun overkomen bij de handhaving  
der openbare orde) met . . . . . 100 000

en bij de wet van 25 Juli 1919 (*Staatsblad*  
n°. 509) (kosten van onderhoud en verdere uit-  
gaven van tengevolge van den oorlogstoestand  
naar Nederland uitgewekenen; diversen) met . . . . . 5 083 764

Hoofdstuk V A bij de wet van 25 Juli 1919  
*Staatsblad* n°. 527) (vergoeding en bijdrage voor  
het jaar 1919 aan de besturen der bijzondere  
lagere scholen; diversen) met . . . . . 32 649 504

Hoofdstuk VI bij de wet van 27 Juni 1919  
*Staatsblad* n°. 445) (gratificatiën; bijdrage aan het  
weduwen- en wezenfonds der militaire officieren  
bij de zeemacht) met . . . . . 33 500

en bij de wet van 11 Juli 1919 (*Staatsblad*  
n°. 485) (buitengewoon crediet) met . . . . . 2 900 200

Hoofdstuk VII B bij de wet van 14 Juli 1919  
*Staatsblad* n°. 491) (duurtebijslag op pensioen  
en wachtgeld) met . . . . . 3 000 000

Hoofdstuk IX bij de wet van 4 April 1919  
(*Staatsblad* n°. 148) (tijdelijke ambtswoning voor  
den Minister van Buitenlandsche Zaken) met . . . . . 130 000

Hoofdstuk X bij de wet van 11 Juli 1919  
(*Staatsblad* n°. 475) (kosten aankoop domein-  
gronden) met . . . . . 410 000

bij de wet van 25 Juli 1919 (*Staatsblad* n°. 520)  
(beschikbaarstelling van levensmiddelen) met . . . . . 100 000 000

en bij de wet van 25 Juli 1919 (*Staatsblad*  
n°. 521) (posten wegens crisisuitgaven) met . . . . . 39 705 000

Hoofdstuk XA bij de wet van 11 April 1919  
(*Staatsblad* n°. 166) (uitgaven in verband met  
de uitvoering der Radenwet) met . . . . . f 340 950

Hoofdstuk XI bij de wet van 25 Juli 1919  
(*Staatsblad* n°. 526) (Duurtebijslag op pensioenen)  
met . . . . . 17 500

Te zamen . . . f 200 709 718

Voorts zijn nog aanhangig 19 wetsontwerpen  
houdende suppletoire aanvragen tot verhooging  
van:

Hoofdstuk IX (Gedrukte Stukken 1918—1919  
n°. 100) (Aankoop van gronden ten noorden van  
het kanaal van Amsterdam naar de Noordzee te  
IJmuiden) met . . . . . f 1 273 000

Hoofdstuk VII B (Gedrukte Stukken 1918—1919  
n°. 403) (Geldleening ten behoeve van de stichting  
van een vast Jaarbeursgebouw) met . . . . . 1 000 000

Hoofdstuk VIII (Gedrukte Stukken 1918—1919  
n°. 438) (Buitengewoon krediet) met . . . . . 85 448 400

Hoofdstuk X (Gedrukte Stukken 1918—1919  
n°. 456) (Beschikbaarstelling van levensmiddelen;  
diversen) met . . . . . 45 000 000

en n°. 477 (Verschillende onderwerpen) met . . . . . 736 960

Hoofdstuk VII B (Gedrukte Stukken 1918—1919  
n°. 486) (Duurtebijslag aan predikanten, enz.) met . . . . . 345 000

en n°. 493 (Terugbetaling van zegelkosten, ver-  
schuldigd op de effecten, welke als onderpand  
zijn verstrekt ingevolge de bij de wet van  
11 April 1919 (*Staatsblad* n°. 168) goedgekeurde  
overeenkomsten; diversen) met . . . . . 1 100 995

Hoofdstuk IX (Gedrukte Stukken 1918—1919  
n°. 504) (Diversen) met . . . . . 3 813 340

Hoofdstuk V (Gedrukte Stukken 1918—1919  
n°. 506) (Posten verband houdende met de op-  
heffing van het Koninklijk Nationaal Steun-  
comité 1914) met . . . . . 2 002 000

Hoofdstuk XA (Gedrukte Stukken 1918—1919  
n°. 506) (Posten verband houdende met de op-  
heffing van het Koninklijk Nationaal Steun-  
comité 1914) met . . . . . 5 236 000

Hoofdstuk X (Gedrukte Stukken 1918—1919  
n°. 507) (Rijksopsporing van delfstoffen) met . . . . . 38 500

en n°. 521 (Vergoeding voor gevorderde  
schepen) met . . . . . 370 000

Hoofdstuk IV (Gedrukte Stukken 1918—1919  
n°. 523) (Diversen) met . . . . . 2 636 299

Hoofdstuk VIII (Gedrukte Stukken 1918—1919  
n°. 548) (Diversen) met . . . . . 2 272 313

Hoofdstuk X (Gedrukte Stukken 1918—1919  
n°. 550) (Bereiding veevoeder uit afvalproducten)  
met . . . . . 6 500 000

Hoofdstuk IX (Gedrukte Stukken 1918—1919  
n°. 551) (Diversen) met . . . . . 50 944

Hoofdstuk XI (Gedrukte Stukken 1918—1919  
n°. 552) (Uitbetaling van gelden aan de Duitsch-  
Nederlandsche Telegraafmaatschappij) met . . . . . 176 900

Hoofdstuk VI (Gedrukte Stukken 1918—1919  
n°. 554) (Nieuwe aanbouw) met . . . . . 3 750 000

Hoofdstuk IX (Gedrukte stukken 1919—1920  
n°. 10) (Gebouw Tweede Kamer) met . . . . . 60 000

Te zamen . . . f 362 630 369

In dit totaal is f 308 747 700 begrepen aan crisisuitgaven en f 2 478 500 aan buitengewone uitgaven, zoodat een bedrag van f 51 404 169 komt ten laste van den gewonen dienst. Het is duidelijk, dat laatstgenoemd bedrag voor verreweg het grootste deel niet zal worden gedekt door overschotten op de aanvankelijke ramingen. Te verwachten zou dan ook zijn, dat het oorspronkelijk geraamde te kort van f 40 390 638,84<sup>5</sup> uit hoofde van suppletoire aanvragen, ten minste tot rond f 90 000 000 zou stijgen, ware het niet, dat aan den anderen kant kan worden aangenomen, dat de opbrengst der middelen de raming belangrijk zal overtreffen. In de eerste zeven maanden van het loopende jaar werd, na aftrek van de in dat tijdvak ontvangen, doch aan den dienst 1917 ten goede komende opcenten op de Inkomsten- en Vermogensbelastingen, uit de middelen A—F rond f 39 500 000 meer ontvangen dan  $\frac{7}{12}$  van de raming. Mocht de opbrengst in de laatste vijf maanden in gelijke evenredigheid de raming overschrijden, dan zou de ontvangst in het geheele jaar 1919 omstreeks f 67 000 000 meer bedragen dan aanvankelijk werd verwacht. Hierbij is geen rekening gehouden met de omstandigheid, dat verschillende, in den loop van dit jaar tot stand gebrachte, belastingverhoogingen haren invloed nog niet of slechts ten deele deden gevoelen. In het bijzonder geldt dit de met 1 Mei 1919 ingegane herziening van de Inkomsten- en Vermogensbelastingen (wetten van 11 April 1919 *Staatsbladen* nos. 169 en 170) en de met 1 Augustus 1919 ingevoerde wijziging van de zegelrechten (wet van 27 Juni 1919 *Staatsblad* n°. 432). Hoewel uit den aard der zaak thans omtrent den afloop van den dienst 1919 nog geenerlei zekerheid kan bestaan, meent de ondergeteekende toch te mogen vertrouwen, dat het tekort belangrijk beneden het daarvoor oorspronkelijk geraamde bedrag zal blijven.

Overgegaan kan thans worden tot eene uiteenzetting van de cijfers van

#### het dienstjaar 1920.

De uitgaven worden in totaal geraamd op. f 586 641 352,03<sup>5</sup>  
 waarvan buitengewoon . . . . . 84 410 477,—

Blijft . . . . f 502 230 875,03<sup>5</sup>

Met betrekking tot de *crisisuitgaven* zij opgemerkt, dat deze tot een gezamenlijk bedrag van f 47 604 900 in de ontwerp-begrooting voorkomen. Hetgeen meer benoodigd mocht blijken, zal suppletoir worden aangevraagd. De ondergeteekende vleit zich, dat dit meerdere binnen enge grenzen zal beperkt kunnen blijven. Voor de Departementen van Oorlog en Marine zal het niet noodig zijn buitengewone credieten in verband met de tijdsomstandigheden aan te vragen.

Het grootste deel van de in de ontwerp-begrooting voorkomende crisisuitgaven is uitgetrokken onder hoofdstuk X A voor het Departement van Arbeid en wel tot een gezamenlijk bedrag van f 31 415 000. Hiervan is f 7 145 000 bestemd ter voorziening in den woningnood en f 6 000 000 ter bestrijding van de werkloosheid in de bouwvakken, terwijl het meerdere nagenoeg geheel strekt tot bestrijding van de werkloosheid in verband met de beëindiging door het Koninklijk Nationaal Steuncomité van zijne werkzaamheden. Het valt niet te ontkennen, dat deze uitgaven ten deele een meer permanent karakter dragen. Intusschen heeft de ondergeteekende vrijheid kunnen vinden de hierbedoelde posten ten laste van den crisisdienst te brengen waar de aangevraagde bedragen voor het overgrootste deel het gevolg zijn van de door de crisis in het leven geroepen abnormale werkloosheid en het aanbeveling verdient den verderen loop der omstandigheden, althans gedurende het eerstvolgende jaar, af te wachten alvorens te beslissen of en, in hoeverre de gewone dienst uit dezen hoofde behoort belast te worden. Het maken van eene onderscheiding te dezer zake is op dit oogenblik ten eenenmale onmogelijk.

Door het beloop der crisisuitgaven ad f 47 604 900 in mindering te brengen van de hiervoren genoemde som van f 502 230 875,03<sup>5</sup> vindt men voor de

|                           |                               |
|---------------------------|-------------------------------|
| gewone uitgaven . . . . . | f 454 625 975,03 <sup>5</sup> |
| tegen voor 1919 . . . . . | 340 508 876,40 <sup>5</sup>   |

Dus meer voor 1920. . . f 114 117 598,63

Deze stijging der *gewone* uitgaven is als volgt verdeeld over de verschillende hoofdstukken:

|                       |                  |
|-----------------------|------------------|
| Hoofdstuk II. . . . . | f 90 136,20      |
| " III . . . . .       | 568 106,—        |
| " IV . . . . .        | 3 452 439,34     |
| " V. . . . .          | 1 551 029,—      |
| " VA . . . . .        | 21 080 693,—     |
| " VI . . . . .        | 4 067 993,—      |
| " VIIA . . . . .      | 2 128 612,50     |
| " VIIB . . . . .      | 3 172 361,99     |
| " VIII. . . . .       | 14 752 923,—     |
| " IX . . . . .        | 19 831 168,—     |
| " X. . . . .          | 6 781 117,45     |
| " XA . . . . .        | 36 367 186,—     |
| " XI . . . . .        | 333 833,15       |
|                       | f 114 177 598,63 |

Daarentegen is hoofdstuk I lager. . . 60 000,—

Zoodat per saldo de *gewone* dienst eene stijging vertoont van. . . f 114 117 598,63

Naar aanleiding van deze buitengemeen belangrijke stijging zij er op gewezen, dat deze voor een groot deel het gevolg is van wettelijke of daarmede gelijk te stellen regelingen, waarop de Regeering, zonder wijziging van die regelingen, invloed niet kan oefenen. Met name geldt dit de uitzetting, welke de uitgaven voor de Departementen van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Arbeid vertoonen, in verband met de herziening der Onderwijswetten en de maatregelen op het gebied der sociale verzekering. Verder dient gewezen te worden op den invloed van de verschillende nieuwe salarisregelingen, die op nagenoeg alle hoofdstukken tot eene toeneming van het eindcijfer bijdragen.

Ook de steeds aanhoudende prijsstijging is een factor, die over de geheele lijn in dezelfde richting werkt. Deze factor doet zich dit jaar in het bijzonder gevoelen waar de uit die prijsstijging voortvloeiende meerdere uitgaven ten aanzien van de begrotingen voor de Departementen van Oorlog en Marine voor een aanzienlijk deel tot dusver werden bestreden uit de buitengewone credieten en derhalve ten laste van den crisisdienst werden gebracht. Nu deze credieten voor 1920 niet meer zullen aangevraagd worden, ondervindt het gewone budget in sterke mate den terugslag van de zooeven bedoelde gedragslijn.

Met betrekking tot de stijging op de verschillende Hoofdstukken moge nog het volgende dienen.

De verhooging van Hoofdstuk II is in hoofdzaak het gevolg van de meerdere kosten voor bureel- en lokaalbehoeften en voor het doen samenstellen en uitgeven van het kort verslag van de zittingen der Tweede Kamer.

De stijging van Hoofdstuk III is tot een bedrag van f 284 000 het gevolg van het voornemen om de dienstuitgaven van diplomatieke ambtenaren ten laste van het Rijk te brengen en overigens in hoofdzaak van de uitgaven voor nieuw in te stellen diplomatieke posten, van de meerdere kosten van detachering enz. van diplomatieke ambtenaren en van eene toeneming der vergoedingen wegens koersverlies aan diplomatieke en consulaire ambtenaren.

De toeneming van Hoofdstuk IV is voor f 989 891 het gevolg van stijging der bijdrage in de kosten van het wapen der Marechaussée. Voorts is meer uitgetrokken f 218 960 voor traktementen van het personeel der Rijksveldwacht, f 291 135 voor traktementen van het personeel der gevangenen en Rijkswerkinrichtingen, f 521 500 voor de kosten van verpleging



Bijlage A.

OVERZICHT van de Staatsontvangsten over de diensten 1899 tot en met 1918.

| DIENSTJAREN.                                     | Gewone<br>ontvangsten.          | Bijdrage<br>uit het fonds<br>der koopprijzen<br>van domeinen. | Buitengewone<br>ontvangsten.  | T O T A A L.                  |
|--------------------------------------------------|---------------------------------|---------------------------------------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|
| 1899 . . . . .                                   | f 146 398 018,29                | f 500 000,—                                                   | f 917 123,19 <sup>5</sup>     | f 147 815 141,48 <sup>5</sup> |
| 1900 . . . . .                                   | 154 765 638,65                  | 600 000,—                                                     | 25 750,48                     | 155 391 389,13                |
| 1901 . . . . .                                   | 152 976 704,82 <sup>5</sup>     | 300 000,—                                                     | 77 021,24                     | 153 353 726,06 <sup>5</sup>   |
| 1902 . . . . .                                   | 160 799 653,88 <sup>5</sup>     | 300 000,—                                                     | 42 756,62                     | 161 142 410,50 <sup>5</sup>   |
| 1903 . . . . .                                   | 165 561 231,28                  | 300 000,—                                                     | 259 363,06                    | 166 120 594,34                |
| 1904 . . . . .                                   | 169 821 870,89                  | 300 000,—                                                     | 434 898,57                    | 170 556 769,46                |
| 1905 . . . . .                                   | 173 369 050,12 <sup>5</sup>     | 300 000,—                                                     | 2 293 639,49 <sup>5</sup>     | 175 962 689,62                |
| 1906 . . . . .                                   | 181 514 269,96                  | 300 000,—                                                     | 162 161,05                    | 181 976 431,01                |
| 1907 . . . . .                                   | 183 015 599,67 <sup>5</sup>     | 300 000,—                                                     | 219 533,34                    | 183 535 133,01 <sup>5</sup>   |
| 1908 . . . . .                                   | 182 492 195,38 <sup>5</sup>     | 200 000,—                                                     | 798 737,78                    | 183 490 933,16 <sup>5</sup>   |
| 1909 . . . . .                                   | 189 179 088,40 <sup>5</sup>     | 400 000,—                                                     | 1 723 600,43                  | 191 302 688,83 <sup>5</sup>   |
| 1910 . . . . .                                   | 198 630 497,—                   | 600 000,—                                                     | 861 827,82                    | 200 092 324,82                |
| 1911 . . . . .                                   | 203 680 170,32                  | 1 000 000,—                                                   | 922 577,72 <sup>5</sup>       | 205 602 748,04 <sup>5</sup>   |
| 1912 . . . . .                                   | 211 305 137,82 <sup>5</sup>     | 500 000,—                                                     | 1 596 129,11                  | 213 401 266,93 <sup>5</sup>   |
| 1913 . . . . .                                   | 223 507 379,52 <sup>5</sup>     | 200 000,—                                                     | 3 715 285,71                  | 227 422 665,23 <sup>5</sup>   |
| 1914 . . . . .                                   | 224 910 389,07 <sup>5</sup>     | 400 000,—                                                     | 20 260 921,65 <sup>5</sup>    | 245 571 310,73                |
| 1915 . . . . .                                   | 221 643 336,19 <sup>5</sup>     | 600 000,—                                                     | 41 248 202,93 <sup>5</sup>    | 263 491 539,13                |
| 1916 . . . . .                                   | (2) 296 200 275,72 <sup>5</sup> | 600 000,—                                                     | 13 178 282,66 <sup>5</sup>    | 309 978 558,39                |
| 1917 (1) . . . . .                               | (3) 521 817 541,78              | 600 000,—                                                     | 10 061 975,83                 | 532 479 517,61                |
| 1918 (1) . . . . .                               | (4) 528 691 790,08              | 250 000,—                                                     | 11 626 229,47 <sup>5</sup>    | 540 568 019,55 <sup>5</sup>   |
| Totaal van de buitengewone ontvangsten . . . . . |                                 |                                                               | f 110 426 018,18 <sup>5</sup> |                               |

(1) Daar de diensten 1917 en 1918 nog niet zijn afgesloten, is de opgaaf van de tot die diensten behorende ontvangsten slechts als voorloopig aan te merken.  
(2) Waaronder f 33 409 939,84 wegens „Crisisontvangsten” in 1916.  
(3) „ „ 219 715 622,06 „ „ „ 1917.  
(4) „ „ 213 970 629,86 „ „ „ 1918.

Uiteenzetting van de buitengewone ontvangsten.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
| 1899. Bijdrage van de gemeente Rotterdam in de kosten van verbetering van den Rotterdamschen Waterweg f                                                                                                                                                                                                                                  | 76 913,19 <sup>5</sup>    |
| Uitkeering door België ingevolge het bepaalde bij artikel III van het slotprotocol, behorende bij de op 23 April 1897 gesloten en bij de wet van 2 April 1898 ( <i>Staatsblad</i> n°. 81) goedgekeurde overeenkomst betreffende overneming van de Nederlandsche gedeelten van eenige in België en Nederland gelegen spoorwegen . . . . . | 758 106,58                |
| Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                                                                                                                                                                                           | 45 212,19                 |
| Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij .                                                                                                                                                                                                                                       | 32 681,23                 |
| Waarde van verschillende door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen overgenomen voorwerpen op de Nederlandsche gedeelten van eenige in België en Nederland gelegen spoorwegen .                                                                                                                                           | 4 210,—                   |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | f 917 123,19 <sup>5</sup> |

|       |                                                                                                                                                                                            |   |                           |
|-------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|---------------------------|
| 1900. | Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                                             | f | 25 750,48                 |
| 1901. | Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                                             | f | 56 901,78                 |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij . . . . .                                                                                 |   | 14 648,76                 |
|       | Ongebruikt saldo van gelden, welke bestemd waren tot afdoening van eventueel nakomende posten ter zake van de liquidatie van het bedrijf der voormalige Rijnspoorwegmaatschappij . . . . . |   | 5 470,70                  |
|       |                                                                                                                                                                                            | f | 77 021,24                 |
| 1902. | Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                                             | f | 20 193,46                 |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij . . . . .                                                                                 |   | 22 563,16                 |
|       |                                                                                                                                                                                            | f | 42 756,62                 |
| 1903. | Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                                             | f | 252 952,18                |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij . . . . .                                                                                 |   | 6 012,05                  |
|       | Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf . . . . .                                                                                                                                  |   | 398,83                    |
|       |                                                                                                                                                                                            | f | 259 363,06                |
| 1904. | Restitutie van het voorschot, aan de Rijksverzekeringsbank verleend . . . . .                                                                                                              | f | 225 000,—                 |
|       | Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                                             |   | 192 030,67 <sup>5</sup>   |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij . . . . .                                                                                 |   | 15 728,37                 |
|       | Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf . . . . .                                                                                                                                  |   | 2 139,52 <sup>5</sup>     |
|       |                                                                                                                                                                                            | f | 434 898,57                |
| 1905. | Restitutie van het voorschot, aan de Rijksverzekeringsbank verleend . . . . .                                                                                                              | f | 75 000,—                  |
|       | Restitutie van het renteloos voorschot, aan Nederlandsch-Indië verleend . . . . .                                                                                                          |   | 2 188 800,—               |
|       | Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                                             |   | 21 865,52                 |
|       | Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf . . . . .                                                                                                                                  |   | 7 973,97 <sup>5</sup>     |
|       |                                                                                                                                                                                            | f | 2 293 639,49 <sup>5</sup> |
| 1906. | Bijdrage van het waterschap N. O. deel van Noordbrabant in de kosten van verlegging van den Maasmond f                                                                                     |   | 69 904,25                 |
|       | Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                                             |   | 73 140,32 <sup>5</sup>    |
|       | Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf . . . . .                                                                                                                                  |   | 15 435,76                 |
|       | Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet . . . . .                                                                                                                    |   | 130,86                    |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij . . . . .                                                                                 |   | 3 549,85 <sup>5</sup>     |
|       |                                                                                                                                                                                            | f | 162 161,05                |
| 1907. | Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                                             | f | 31 483,10                 |
|       | Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf . . . . .                                                                                                                                  |   | 175 004,64                |
|       | Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet . . . . .                                                                                                                    |   | 364,24                    |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij . . . . .                                                                                 |   | 12 681,36                 |
|       |                                                                                                                                                                                            | f | 219 533,34                |
| 1908. | Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                                             | f | 33 122,31 <sup>5</sup>    |
|       | Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf . . . . .                                                                                                                                  |   | 639 237,95                |
|       | Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet . . . . .                                                                                                                    |   | 2 333,36 <sup>5</sup>     |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij . . . . .                                                                                 |   | 1 455,71                  |
|       | Gedeelte van de opbrengst der Telefonie . . . . .                                                                                                                                          |   | 122 588,44                |
|       |                                                                                                                                                                                            | f | 798 737,78                |

<sup>1)</sup> 1/10 der buitengewone uitgaven over 1907.

|       |                                                                                                                                                       |   |                            |
|-------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|----------------------------|
| 1909. | Bijdrage van het waterschap N. O. deel van Noordbrabant in de kosten van verlegging van den Maasmond                                                  | f | 205 685,06 <sup>5</sup>    |
|       | Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                        |   | 27 203,52                  |
|       | Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf . . . . .                                                                                             |   | 1 188 185,33               |
|       | Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet . . . . .                                                                               |   | 7 021,09 <sup>5</sup>      |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij                                                      |   | 7 206,42                   |
|       | Gedeelte van de opbrengst der Telefonie <sup>1)</sup> . . . . .                                                                                       |   | 288 299,—                  |
|       |                                                                                                                                                       | f | 1 723 600,43               |
| 1910. | Bijdrage van het waterschap N. O. deel van Noordbrabant in de kosten van verlegging van den Maasmond                                                  | f | 150 876,—                  |
|       | Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                        |   | 31 004,70                  |
|       | Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf . . . . .                                                                                             |   | 240 422,49                 |
|       | Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet . . . . .                                                                               |   | 20 513,38 <sup>5</sup>     |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij                                                      |   | 51 196,24 <sup>5</sup>     |
|       | Gedeelte van de opbrengst der Telefonie <sup>2)</sup> . . . . .                                                                                       |   | 367 815,—                  |
|       |                                                                                                                                                       | f | 861 827,82                 |
| 1911. | Bijdrage van het waterschap N. O. deel van Noordbrabant in de kosten van verlegging van den Maasmond                                                  | f | 106 809,—                  |
|       | Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                        |   | 34 591,85 <sup>5</sup>     |
|       | Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf . . . . .                                                                                             |   | 226 185,58 <sup>5</sup>    |
|       | Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet . . . . .                                                                               |   | 36 453,03 <sup>5</sup>     |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij                                                      |   | 24 608,25                  |
|       | Gedeelte van de opbrengst der Telefonie <sup>3)</sup> . . . . .                                                                                       |   | 493 930,—                  |
|       |                                                                                                                                                       | f | 922 577,72 <sup>5</sup>    |
| 1912. | Bijdrage van het waterschap N. O. deel van Noordbrabant in de kosten van verlegging van den Maasmond                                                  | f | 137 727,26 <sup>5</sup>    |
|       | Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                   |   | 33 567,36                  |
|       | Overwinst, uitgekeerd door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en door de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij; samen . . . . . |   | 320 151,44 <sup>5</sup>    |
|       | Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf . . . . .                                                                                             |   | 441 701,01 <sup>5</sup>    |
|       | Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet . . . . .                                                                               |   | 51 317,42                  |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij                                                      |   | 13 941,60 <sup>5</sup>     |
|       | Gedeelte van de opbrengst der Telefonie <sup>4)</sup> . . . . .                                                                                       |   | 597 723,—                  |
|       |                                                                                                                                                       | f | 1 596 129,11               |
| 1913. | Baten van het Muntwezen . . . . .                                                                                                                     | f | 1 250 000,—                |
|       | Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                   |   | 30 195,66                  |
|       | Overwinst, uitgekeerd door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en door de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij; samen . . . . . |   | 447 998,15 <sup>5</sup>    |
|       | Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf . . . . .                                                                                             |   | 1 023 418,45 <sup>5</sup>  |
|       | Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet . . . . .                                                                               |   | 73 675,71 <sup>5</sup>     |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij                                                      |   | 26 017,48                  |
|       | Gedeelte van de opbrengst der Telefonie <sup>5)</sup> . . . . .                                                                                       |   | 838 401,70                 |
|       | Terugbetaling van kapitalen, verstrekt aan de Artillerie-Inrichtingen. . . . .                                                                        |   | 25 578,54 <sup>5</sup>     |
|       |                                                                                                                                                       | f | 3 715 285,71               |
| 1914. | Baten van het Muntwezen . . . . .                                                                                                                     | f | 18 549 585,31              |
|       | Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                   |   | 50 779,76 <sup>5</sup>     |
|       | Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf . . . . .                                                                                             |   | 473 003,72                 |
|       | Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet . . . . .                                                                               |   | 116 555,73                 |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij                                                      |   | 77 687,37 <sup>5</sup>     |
|       | Gedeelte van de opbrengst der Telefonie <sup>6)</sup> . . . . .                                                                                       |   | 993 309,75 <sup>5</sup>    |
|       |                                                                                                                                                       | f | 20 260 921,65 <sup>5</sup> |

<sup>1)</sup> 1/10 der buitengewone uitgaven over 1907 en 1908.

<sup>2)</sup> Idem over 1907—1909.

<sup>3)</sup> Idem over 1907—1910.

<sup>4)</sup> Idem over 1907—1911.

<sup>5)</sup> Idem over 1907—1912.

<sup>6)</sup> Idem over 1907—1913.

|       |                                                                                                                                                                                              |                                    |
|-------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|
| 1915. | Ontvangsten in zake het Muntwezen . . . . .                                                                                                                                                  | f 15 537 159,77 <sup>5</sup>       |
|       | Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                                                          | 33 504,16                          |
|       | Overwinst, uitgekeerd door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en door de Hollandsche IJzeren Spoorweg Maatschappij; samen . . . . .                                        | 448 884,36 <sup>5</sup>            |
|       | Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf . . . . .                                                                                                                                    | 1 256 609,33 <sup>5</sup>          |
|       | Aflossing van voorschotten ingevolge artikel 33 der Woningwet . . . . .                                                                                                                      | 161 581,23 <sup>5</sup>            |
|       | Terugbetaling door Suriname van het voorschot, verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het Lawagebied . . . . .                                                                      | 85 000,—                           |
|       | Terugbetaling van kapitalen, verstrekt aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij . . . . .                                                                                          | 67 209,50 <sup>5</sup>             |
|       | Idem aan het Staatsmuntbedrijf . . . . .                                                                                                                                                     | 30 578,61 <sup>5</sup>             |
|       | Terugbetaling van voorschotten, in verband met de buitengewone tijdsomstandigheden verleend . . . . .                                                                                        | 23 344 825,—                       |
|       | Storting door de Rijkspostspaarbank van de contante waarde der pensioenrechten der ambtenaren op 1 Januari 1915 . . . . .                                                                    | 264 000,—                          |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij . . . . .                                                                                   | 18 850,94 <sup>5</sup>             |
|       |                                                                                                                                                                                              | <u>f 41 248 202,93<sup>5</sup></u> |
| 1916. | Ontvangsten in zake het Muntwezen . . . . .                                                                                                                                                  | f 6 927 741,03                     |
|       | Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                                                          | 161 965,88                         |
|       | Overwinst, uitgekeerd door de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en door de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij, samen . . . . .                                         | 450 431,16                         |
|       | Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf . . . . .                                                                                                                                    | 1 836 797,11 <sup>5</sup>          |
|       | Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet . . . . .                                                                                                                         | 215 920,22 <sup>5</sup>            |
|       | Terugbetaling door Suriname van het voorschot verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het Lawagebied . . . . .                                                                       | 88 000,—                           |
|       | Terugbetaling van kapitalen, verstrekt aan het Staatsmuntbedrijf . . . . .                                                                                                                   | 19 801,79                          |
|       | Idem, aan het Staatsbedrijf der Artillerie-inrichtingen . . . . .                                                                                                                            | 2 180 351,18                       |
|       | Terugbetaling van voorschotten, in verband met de buitengewone tijdsomstandigheden verleend . . . . .                                                                                        | 1 288 186,29 <sup>5</sup>          |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij . . . . .                                                                                   | 9 087,99                           |
|       |                                                                                                                                                                                              | <u>f 13 178 282,66<sup>5</sup></u> |
| 1917. | Ontvangsten in zake het Muntwezen . . . . .                                                                                                                                                  | f 3 010 209,89                     |
|       | Baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                                                          | 347 654,13 <sup>5</sup>            |
|       | Baten, voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf . . . . .                                                                                                                                    | 4 246 065,99                       |
|       | Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet . . . . .                                                                                                                         | 253 754,35 <sup>5</sup>            |
|       | Idem van voorschotten aan het Tiendfonds . . . . .                                                                                                                                           | 448 893,78 <sup>5</sup>            |
|       | Idem, van het voorschot verstrekt aan de vereeniging „De Kweekschool voor vroedvrouwen” te Heerlen . . . . .                                                                                 | 786,—                              |
|       | Terugbetaling door Suriname van het voorschot verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het Lawagebied . . . . .                                                                       | 91 000,—                           |
|       | Terugbetaling van kapitalen, verstrekt aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij . . . . .                                                                                          | 56 384,99                          |
|       | Idem, aan het Staatsmuntbedrijf . . . . .                                                                                                                                                    | 18 293,—                           |
|       | Idem, aan het Staatsbedrijf der Artillerie-inrichtingen . . . . .                                                                                                                            | 1 180 285,28 <sup>5</sup>          |
|       | Terugbetaling van voorschotten, in verband met de buitengewone omstandigheden verleend . . . . .                                                                                             | 142 000,—                          |
|       | Uitkeering door Staatsbedrijven, ten behoeve van de vorming eener reserverekening . . . . .                                                                                                  | 250 000,—                          |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij . . . . .                                                                                   | 16 648,40                          |
|       |                                                                                                                                                                                              | <u>f 10 061 975,83<sup>5</sup></u> |
| 1918. | Ontvangsten in zake het Muntwezen . . . . .                                                                                                                                                  | f 3 700 000,—                      |
|       | Rente van het kapitaal in de Grootboeken der Nationale Schuld, ingeschreven ten name van het „Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk” . . . . . | 896 508,24                         |
|       | Baten voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . .                                                                                                                           | 23 874,24                          |
|       | Baten voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf . . . . .                                                                                                                                     | 5 029 665,06                       |
|       | Aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet . . . . .                                                                                                                         | 256 328,54                         |
|       | Idem van het voorschot verstrekt aan de vereeniging „De kweekschool voor vroedvrouwen” te Heerlen . . . . .                                                                                  | 817,44                             |
|       | Terugbetaling door Suriname van het voorschot verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het Lawagebied . . . . .                                                                       | 94 000,—                           |
|       | Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsmuntbedrijf . . . . .                                                                                                                    | 26 292,19                          |
|       | Idem aan het Staatsbedrijf der Artillerie-inrichtingen . . . . .                                                                                                                             | 1 559 799,48 <sup>5</sup>          |
|       | Terugbetaling van voorschotten, in verband met de buitengewone omstandigheden verleend . . . . .                                                                                             | 29 800,—                           |
|       | Waarde van afgeschreven inventarisgoederen, afkomstig van de voormalige Rijnspoorwegmaatschappij . . . . .                                                                                   | 9 144,28                           |
|       |                                                                                                                                                                                              | <u>f 11 626 229,47<sup>5</sup></u> |

## Bijlage B.

## OVERZICHT van de Staatsuitgaven over de diensten 1899 tot en met 1918.

| DIENSTJAREN.                                               | Algemeene dienst.              | Rentebetaling.                | Gewone amortisatie en aflossing van Nationale Schuld. | Gewone uitgaven (totaal kol. 2, 3 en 4). | Buitengewone uitgaven. <sup>a)</sup> | Totalen (totaal kol. 5 en 6). |
|------------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------------------------|-------------------------------------------------------|------------------------------------------|--------------------------------------|-------------------------------|
| 1.                                                         | 2.                             | 3.                            | 4.                                                    | 5.                                       | 6.                                   | 7.                            |
| 1899 . . . . .                                             | f 107 385 537,96 <sup>5</sup>  | f 31 678 869,66               | f 3 212 520,59                                        | 142 276 928,21 <sup>5</sup>              | f 7 411 696,64 <sup>5</sup>          | f 149 688 624,86              |
| 1900 . . . . .                                             | 114 171 656,33                 | 31 553 247,96                 | 3 255 880,83 <sup>5</sup>                             | 148 980 785,12 <sup>5</sup>              | 5 180 707,19 <sup>5</sup>            | 154 161 492,32                |
| 1901 . . . . .                                             | 115 762 356,46                 | 30 858 321,36                 | 3 120 923,62 <sup>5</sup>                             | 149 741 601,44 <sup>5</sup>              | 2 568 804,95                         | 152 310 406,39 <sup>5</sup>   |
| 1902 . . . . .                                             | 118 927 166,24 <sup>5</sup>    | 30 630 400,45                 | 3 246 868,51                                          | 152 804 435,20 <sup>5</sup>              | 9 351 020,19 <sup>5</sup>            | 162 155 455,40                |
| 1903 . . . . .                                             | 125 357 031,70 <sup>5</sup>    | 30 823 724,41                 | 3 380 586,48 <sup>5</sup>                             | 159 561 342,60                           | 4 272 391,76                         | 163 833 734,36                |
| 1904 . . . . .                                             | 134 319 455,26 <sup>5</sup>    | 30 860 257,06 <sup>5</sup>    | 3 399 839,30 <sup>5</sup>                             | 168 579 551,63 <sup>5</sup>              | 21 458 214,81 <sup>5</sup>           | 190 037 766,45                |
| 1905 . . . . .                                             | 134 521 525,94                 | 31 203 162,54                 | 3 456 892,67 <sup>5</sup>                             | 169 181 581,15 <sup>5</sup>              | 4 549 256,00 <sup>5</sup>            | 173 730 837,16                |
| 1906 . . . . .                                             | 136 692 868,50 <sup>5</sup>    | 31 789 757 33 <sup>5</sup>    | 4 664 831,29                                          | 173 147 457,13                           | 4 762 561,21                         | 177 910 018,34                |
| 1907 . . . . .                                             | 141 911 287,91                 | 31 348 083,51 <sup>5</sup>    | 4 716 871,18                                          | 177 976 242,60 <sup>5</sup>              | 4 122 924,03 <sup>5</sup>            | 182 099 166,64                |
| 1908 . . . . .                                             | 150 789 190,16 <sup>5</sup>    | 31 202 951,85 <sup>5</sup>    | 4 797 804,01 <sup>5</sup>                             | 186 789 946,03 <sup>5</sup>              | 7 261 811,08                         | 194 051 757,11 <sup>5</sup>   |
| 1909 . . . . .                                             | 154 385 738,03                 | 31 386 742,41 <sup>5</sup>    | 4 958 317,31                                          | 190 730 797,75 <sup>5</sup>              | 6 679 204,07 <sup>5</sup>            | 197 410 001,83                |
| 1910 . . . . .                                             | 160 512 440,35                 | 31 624 587,41 <sup>5</sup>    | 4 954 460,06                                          | 197 091 487,82 <sup>5</sup>              | 6 855 612,51 <sup>5</sup>            | 203 947 100,34                |
| 1911 . . . . .                                             | 164 352 693,41 <sup>5</sup>    | 31 838 399,77                 | 4 969 334,12 <sup>5</sup>                             | 201 160 427,31                           | 7 329 250,23 <sup>5</sup>            | 208 489 677,54 <sup>5</sup>   |
| 1912 . . . . .                                             | 170 407 230,23 <sup>5</sup>    | 32 212 466,45 <sup>5</sup>    | 5 380 880,94                                          | 208 000 577,63                           | 16 664 923,03                        | 224 665 500,66                |
| 1913 . . . . .                                             | 181 324 025,59                 | 32 101 330,62                 | 5 919 836,59 <sup>5</sup>                             | 219 345 192,80 <sup>5</sup>              | 19 381 672,76                        | 238 726 865,56 <sup>5</sup>   |
| 1914 . . . . .                                             | d) 286 517 625,67 <sup>5</sup> | e) 34 051 373,02 <sup>5</sup> | 6 121 424,35 <sup>5</sup>                             | f) 326 690 423,05 <sup>5</sup>           | 32 582 854,61 <sup>5</sup>           | 359 273 277,67                |
| 1915 . . . . .                                             | g) 408 621 470,19              | 35 113 438,27 <sup>5</sup>    | 6 346 190,40                                          | g) 450 081 098,86 <sup>5</sup>           | 54 403 383,14                        | 504 484 482,00 <sup>5</sup>   |
| 1916 . . . . .                                             | h) 455 428 087,48              | j) 36 551 116,99 <sup>5</sup> | 6 585 098,81 <sup>5</sup>                             | k) 498 564 303,29                        | 33 967 077,36 <sup>5</sup>           | 532 531 380,65 <sup>5</sup>   |
| 1917 c) . . . . .                                          | l) 598 671 624,64 <sup>5</sup> | m) 39 237 110,91 <sup>5</sup> | 6 815 619,87                                          | n) 644 724 355,43                        | 39 209 267,11 <sup>5</sup>           | 683 933 622,54 <sup>5</sup>   |
| 1918 d) . . . . .                                          | o) 845 346 891,19 <sup>5</sup> | p) 41 233 286,02              | 7 070 678,95                                          | q) 893 650 856,16 <sup>5</sup>           | 77 311 159,45 <sup>5</sup>           | 970 962 015,62                |
| Totaal van de buitengewone uitgaven over 1899—1918 . . . . |                                |                               |                                                       |                                          | b)f 365 323 792,19 <sup>5</sup>      |                               |

a) Zie ommezijde.

b) Waaronder f 3 082 844,08 wegens aflossing van Rijnspoorwegobligatiën in 1899 en f 14 999 996,09<sup>5</sup> wegens aflossing van schuld in verband met intrekking van muntbiljetten in 1904.

c) Voorloopige uitkomsten.

d) Waaronder f 83 705 073,68<sup>5</sup> wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C<sup>1</sup>).e) Waaronder f 400 000 wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C<sup>1</sup>).f) Waaronder f 84 105 073,68<sup>5</sup> wegens „Crisisuitgaven” (Zie bijlage C<sup>1</sup>).g) Waaronder f 208 649 548,27<sup>5</sup> wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C<sup>2</sup>).h) Waaronder f 255 650 340,83<sup>5</sup> wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C<sup>3</sup>).j) Waaronder f 400 000,— wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C<sup>3</sup>).k) Waaronder f 256 050 340,83<sup>5</sup> wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C<sup>3</sup>).l) Waaronder f 374 962 949,35 wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C<sup>4</sup>).m) Waaronder f 2 000 000,— wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C<sup>4</sup>).n) Waaronder f 376 962 949,35 wegens „Crisisuitgaven”. (Zie bijlage C<sup>4</sup>).o) Waaronder f 565 084 821,22 wegens „Crisisuitgaven” (Zie bijlage C<sup>5</sup>).p) Waaronder f 3 200 000,— wegens „Crisisuitgaven” (Zie bijlage C<sup>5</sup>).q) Waaronder f 568 284 821,22 wegens „Crisisuitgaven” (Zie bijlage C<sup>5</sup>).

(a) Deze sommen splitsen zich als volgt:

|                                                                                                                                                                        | 1899.                       | 1900.                       | 1901.          | 1902.                       | 1903.          | 1904.                        | 1905.                       | 1906.                     | 1907.                       |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|-----------------------------|----------------|-----------------------------|----------------|------------------------------|-----------------------------|---------------------------|-----------------------------|
| Verlegging van den Maasmond . .                                                                                                                                        | f 578 636,22 <sup>5</sup>   | f 588 959,37                | f 784 880,60   | f 710 532,09                | f 769 363,60   | f 716 594,76 <sup>5</sup>    | f 613 921,69 <sup>5</sup>   | f 519 381,56 <sup>5</sup> | —                           |
| Kanalise van de Maas in Limburg                                                                                                                                        | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Aanleg van spoorwegen . . . .                                                                                                                                          | 3 750 216,34                | 4 591 747,82 <sup>5</sup>   | 1 738 924,35   | 8 466 519,06                | 1 180 182,57   | 1 072 169,82                 | 2 201 387,90 <sup>5</sup>   | 1 963 258,32              | f 530 147,33                |
| Aanleg en uitbreiding van inter-<br>nationale en interlocale telefoon-<br>verbindingen en aanleg, overne-<br>ming en uitbreiding van locale<br>telefoonnetten. . . . . | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | 1 225 884,39                |
| Aflossing van 3½ pct. schuldbe-<br>kentenissen der Nederlandsche<br>Rijnspoorwegmaatschappij . . .                                                                     | 3 082 844,08                | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Aflossing van schuld in verband<br>met intrekking van muntbilletten<br>(*)                                                                                             | —                           | —                           | —              | —                           | —              | 14 999 996,09 <sup>5</sup>   | —                           | —                         | —                           |
| Uitgaven voor den Staatsmijndienst                                                                                                                                     | —                           | —                           | —              | 106 969,04 <sup>5</sup>     | 484 845,59     | 380 654,13 <sup>5</sup>      | 617 446,40 <sup>5</sup>     | 833 021,32 <sup>5</sup>   | 1 199 111,62                |
| Rijksopsporing van delfstoffen . .                                                                                                                                     | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Voorschot aan de Rijksverzekerings-<br>bank . . . . .                                                                                                                  | —                           | —                           | 45 000,—       | 67 000,—                    | 188 000,—      | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Terleenvreestrekking aan de kolonie<br>Suriname tot het aanleggen en<br>exploiteeren van een spoorweg<br>van Paramaribo naar de Suri-<br>name-rivier . . . . .         | —                           | —                           | —              | —                           | 1 650 000,—    | 2 100 000,—                  | 1 100 000,—                 | 1 420 000,—               | 807 405,81 <sup>5</sup>     |
| Renteloos voorschot aan Neder-<br>landsch-Indië. . . . .                                                                                                               | —                           | —                           | —              | —                           | —              | 2 188 800,—                  | —                           | —                         | —                           |
| Voorschotten aan gemeenten inge-<br>volge artikel 33 1ste lid, der Wo-<br>ningwet. . . . .                                                                             | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | 16 500,—                    | 26 900,—                  | 243 329,34                  |
| Kosten van bedijking en landaan-<br>winning, alsmede van effening en<br>toegankelijkmaking van domein-<br>gronden. . . . .                                             | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | 114 227,57                  |
| Aankoop van onroerend goed voor<br>Domeinen . . . . .                                                                                                                  | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Overneming door Domeinen van<br>onroerende goederen van andere<br>diensttakken. . . . .                                                                                | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Bouw eener nieuwe Munt . . . .                                                                                                                                         | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | 2 817,97                    |
| Kosten van het Muntwezen (Af-<br>deeling IV van hoofdstuk VII B)                                                                                                       | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Voorschot aan het Staatsmuntbe-<br>drijf tot uitbreiding van kapitaal                                                                                                  | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Voorschot aan het Staatsbedrijf der<br>Artillerie-Inrichtingen tot uitbrei-<br>ding van kapitaal. . . . .                                                              | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Voorschot aan het Fonds voor de<br>uitvoering van de Tiendwet 1907<br>(Staatsblad N <sup>o</sup> . 222).<br>(**)                                                       | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Voorschotten aan de Maatschappij<br>tot Exploitatie van Staatsspoor-<br>wegen en aan de Hollandsch<br>IJzeren Spoorweg Maatschappij .                                  | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Voorschot aan het Staatsbedrijf der<br>Posten, Telegrafie en Telefonie<br>tot uitbreiding van kapitaal . .                                                             | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Voorschot aan het Staatsvischers-<br>havenbedrijf te IJmuiden tot uit-<br>breiding van kapitaal . . . . .                                                              | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Voorschot aan het Bouwfonds voor<br>de Departementen van Binnen-<br>landsche Zaken en van Onderwijs,<br>Kunsten en Wetenschappen . .                                   | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Rentedragende voorschotten aan<br>provinciën en gemeenten in ver-<br>band met de buitengewone om-<br>standigheden. . . . .                                             | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Voorschot aan het Staatsbedrijf der<br>Algemeene Landsdrukkerij tot uit-<br>breiding van kapitaal . . . . .                                                            | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Voorschot aan het Fonds voor de<br>Kustverdediging . . . . .                                                                                                           | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Voorschot aan de Kweekschool voor<br>vroedvrouwen te Heerlen . . .                                                                                                     | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Kosten van aankoop van het Hôtel<br>des Indes . . . . .                                                                                                                | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
| Voorschot aan de Vereeniging tot<br>het houden van Jaarbeurzen in<br>Nederland . . . . .                                                                               | —                           | —                           | —              | —                           | —              | —                            | —                           | —                         | —                           |
|                                                                                                                                                                        | f 7 411 696,64 <sup>5</sup> | f 5 180 707,19 <sup>5</sup> | f 2 568 804,95 | f 9 351 020,19 <sup>5</sup> | f 4 272 391,76 | f 21 458 214,81 <sup>5</sup> | f 4 549 256,00 <sup>5</sup> | f 4 762 561,21            | f 4 122 924,03 <sup>5</sup> |

(\*) De cijfers voor „Uitgaven Staatsmijndienst” zijn gewijzigd door aftrek van de onverplichte vergoedingen voor boringen, welke niet ten laste van den Staatsmijndienst behooren te worden gebracht, en met bijvoeging van eenige posten, welke in de jaren 1902 t/m 1908 onder andere Hoofdstukken of andere afdelingen van het Xde Hoofdstuk in uitgaaf werden gebracht, maar tot den Staatsmijndienst behooren.

(\*\*) Deze voorschotten, welke ten vorigen jare onder de crisisuitgaven werden gerangschikt, zijn thans onder de buitengewone uitgaven opgenomen aangezien de terugontvangst dier voorschotten, ingevolge het bepaalde in artikel 36, 1ste lid, der Leeningwet 1916, onder de buitengewone ontvangsten is geboekt.

| 1908.                                   | 1909.                                   | 1910.                                                | 1911.                                                | 1912.                      | 1913.                                   | 1914.                                    | 1915.                                               | 1916.                                              | 1917.                                   | 1918.                        |
|-----------------------------------------|-----------------------------------------|------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|----------------------------|-----------------------------------------|------------------------------------------|-----------------------------------------------------|----------------------------------------------------|-----------------------------------------|------------------------------|
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | —                                       | —                                        | —                                                   | —                                                  | —                                       | —                            |
| f 630 246,53                            | f 905 860,82 <sup>5</sup>               | f 726 497,15 <sup>5</sup>                            | f 1 510 551,22                                       | f 1 755 580,90             | f 2 886 965,35                          | f 28 873,85 <sup>5</sup><br>1 061 401,32 | f 63 413,93 <sup>5</sup><br>389 986,62 <sup>5</sup> | f 84 708,01 <sup>5</sup><br>31 312,92 <sup>5</sup> | f 237 268,90<br>5 706,46 <sup>5</sup>   | f 1 299 230,19<br>—          |
| 1 657 145,69 <sup>5</sup>               | 795 124,24                              | 1 261 152,58 <sup>5</sup>                            | 1 037 923,70 <sup>5</sup>                            | 2 406 786,34               | 1 549 080,59 <sup>5</sup>               | 1 974 025,91                             | —                                                   | —                                                  | —                                       | —                            |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | —                                       | —                                        | —                                                   | —                                                  | —                                       | —                            |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | —                                       | —                                        | —                                                   | —                                                  | —                                       | —                            |
| 1 793 743,56 <sup>5</sup><br>216 618,19 | 2 376 478,40<br>257 426,96 <sup>5</sup> | 1 715 026,76 <sup>5</sup><br>316 961,24 <sup>5</sup> | 1 398 908 73 <sup>5</sup><br>247 669,27 <sup>5</sup> | 4 279 620,77<br>163 169,28 | 4 306 585,15<br>253 294,09 <sup>5</sup> | 2 941 791,75<br>343 089,87               | 2 374 421,96<br>252 512,94 <sup>5</sup>             | 5 606 417,73<br>34 478,18 <sup>5</sup>             | 15 483 531,04<br>49 564,07 <sup>5</sup> | 21 532 391,85<br>70 982,58   |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | —                                       | —                                        | —                                                   | —                                                  | —                                       | —                            |
| 625 000,—                               | 701 324,26 <sup>5</sup>                 | 96 269,92                                            | —                                                    | —                          | —                                       | —                                        | —                                                   | —                                                  | —                                       | —                            |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | —                                       | —                                        | —                                                   | —                                                  | —                                       | —                            |
| 829 269,81                              | 1 242 900,42 <sup>5</sup>               | 2 017 689,75 <sup>5</sup>                            | 1 841 060,12                                         | 3 900 484,59 <sup>5</sup>  | 5 321 966,41                            | 7 001 904,75                             | 11 167 430,67                                       | 9 890 082,70                                       | 15 045 668,76                           | 37 028 801,83 <sup>5</sup>   |
| 60 876,69 <sup>5</sup>                  | 35 193,10                               | 262 029,71 <sup>5</sup>                              | 85 712,33                                            | 12 772,48 <sup>5</sup>     | 47 904,04                               | 7 960,38 <sup>5</sup>                    | 2 760,28                                            | 9 979,88 <sup>5</sup>                              | 35 273 59 <sup>5</sup>                  | 945 704,47                   |
| —                                       | —                                       | 65 743,—                                             | 79 968,12 <sup>5</sup>                               | 28 778,19 <sup>5</sup>     | 18 352,92 <sup>5</sup>                  | 33 587,67                                | 29 120,—                                            | 154 013,91 <sup>5</sup>                            | 258 259,14 <sup>5</sup>                 | 545 835,48                   |
| —                                       | —                                       | 142 283,—                                            | 24 500,—                                             | —                          | —                                       | 36 248,91 <sup>5</sup>                   | 22 900,—                                            | —                                                  | —                                       | —                            |
| 63 231,30                               | 296 261,56 <sup>5</sup>                 | 80 179,90                                            | 41 001,78                                            | 5 959,20                   | —                                       | —                                        | —                                                   | —                                                  | —                                       | —                            |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | 1 239 060,00 <sup>5</sup>               | 9 171 152,36 <sup>5</sup>                | 17 133 465,53                                       | 11 803 309,42 <sup>5</sup>                         | 3 372 449,93 <sup>5</sup>               | 5 810 327,13 <sup>5</sup>    |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | 47 237,45                               | 13 189,22                                | —                                                   | —                                                  | —                                       | —                            |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | —                                       | 469 628,60 <sup>5</sup>                  | 3 947 611,56 <sup>5</sup>                           | —                                                  | —                                       | —                            |
| 1 385 674,29 <sup>5</sup>               | 68 634,27                               | 171 785,47 <sup>5</sup>                              | 1 061 954,94 <sup>5</sup>                            | 4 111 771,26 <sup>5</sup>  | 3 711 226,74                            | 2 500 000,—                              | —                                                   | 3 645 050,—                                        | —                                       | —                            |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | —                                       | 7 000 000,—                              | —                                                   | —                                                  | —                                       | —                            |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | —                                       | —                                        | —                                                   | 1 157 751,62                                       | 2 046 406,42 <sup>5</sup>               | 4 600 000,—                  |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | —                                       | —                                        | 151 926,36                                          | 239 683,31 <sup>5</sup>                            | 177 653,61 <sup>5</sup>                 | 168 539,16 <sup>5</sup>      |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | —                                       | —                                        | 1 044 407,97                                        | 1 164 691,93 <sup>5</sup>                          | 2 497 485,16                            | 3 507 740,—                  |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | —                                       | —                                        | 17 823 425,—                                        | —                                                  | —                                       | —                            |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | —                                       | —                                        | —                                                   | 25 597,71 <sup>5</sup>                             | —                                       | 121 535,55 <sup>5</sup>      |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | —                                       | —                                        | —                                                   | —                                                  | —                                       | —                            |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | —                                       | —                                        | —                                                   | 120 000,—                                          | —                                       | 45 000,—                     |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | —                                       | —                                        | —                                                   | —                                                  | —                                       | 1 335 071,19 <sup>5</sup>    |
| —                                       | —                                       | —                                                    | —                                                    | —                          | —                                       | —                                        | —                                                   | —                                                  | —                                       | 300 000,—                    |
| f 7 261 811,08                          | f 6 679 204,07 <sup>5</sup>             | f 6 855 612,51 <sup>5</sup>                          | f 7 329 250,23 <sup>5</sup>                          | f 16 664 923,03            | f 19 381 672,76                         | f 32 582 854,61 <sup>5</sup>             | f 54 403 383,14                                     | f 35 967 077,36 <sup>5</sup>                       | f 39 209 267,11 <sup>5</sup>            | f 77 311 159,45 <sup>5</sup> |

Wordt op de cijfers van de jaren 1899—1906 toegepast het systeem van splitsing der uitgaven en ontvangsten in gewone en buitengewone sinds 1907 aanvaard, dan moeten tot de *gewone uitgaven* gerekend worden van de uitgaven, voorkomende in bijlage B:

|                                                                      |                            |
|----------------------------------------------------------------------|----------------------------|
| die voor de verlegging van den Maasmond ad . . . . .                 | 5 282 269,91               |
| die voor de spoorwegen gedeeltelijk, t. w. ten bedrage van . . . . . | 11 225 427,74 <sup>5</sup> |
| te zamen . . . . . f                                                 | 16 507 697,65 <sup>5</sup> |

|                                                                                                                                     |                              |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| doch zouden daarentegen als <i>buitengewoon</i> zijn te rekenen die voor den aanleg van<br>telefonen (tot en met 1906) ad . . . . . | 4 344 456,56                 |
| blijft minder uitgaven <i>buitengewoon</i> . . . . .                                                                                | f 12 163 241,09 <sup>5</sup> |

Van de *ontvangsten* zouden daarentegen méér *buitengewoon* te noemen zijn:

|                                                                                                                                                                                                                                 |                           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
| de koopprijzen van domeinen van 1899—1906 ad . . . . .                                                                                                                                                                          | f 2 900 000,—             |
| een deel van de telefoonontvangsten, zijnde in elk jaar $\frac{1}{10}$ van het in de vorige<br>tien jaren aan buitengewone telefoonuitgaven besteed; dit zoude voor de jaren<br>1899—1915 hebben gegeven eene som van . . . . . | f 9 609 908,75            |
| in 1908—1915 is ter zake buitengewoon gebracht . . . . .                                                                                                                                                                        | 3 702 066,89 <sup>5</sup> |
| dus te weinig <i>buitengewoon</i> gebracht . . . . .                                                                                                                                                                            | 5 907 841,85 <sup>5</sup> |
| samen . . . . . f                                                                                                                                                                                                               | 8 807 841,85 <sup>5</sup> |

Wanneer echter de buitengewone uitgaven over de jaren 1899—1906 worden beperkt, moeten ook de daarmee verband houdende ontvangsten niet meer als buitengewoon gebracht worden.

|                                                                                             |                           |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
| Dientengevolge kunnen de buitengewone ontvangsten 1899—1918 worden verminderd met . . . . . | 1 506 021,35 <sup>5</sup> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|

|                                                                           |              |
|---------------------------------------------------------------------------|--------------|
| blijft mitsdien totaal meer aan <i>buitengewone ontvangsten</i> . . . . . | 7 301 820,50 |
|---------------------------------------------------------------------------|--------------|

zoodat door aanpassing van het sinds 1907 gevolgde systeem op de jaren 1899—1906 de cijfers van den *gewonen* dienst over de jaren 1899—1918 ongunstiger worden. . . . . f 19 465 061,59<sup>5</sup>



Bijlage C<sup>1</sup>.

## OVERZICHT van de uitgaven, in 1914 gedaan in verband met de oorlogscrisis.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                              |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| Kosten van terugzending en uitkeeringen aan achtergebleven gezinnen van onder de wapenen geroepen militairen (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting) . . . .                                                                                                                          | f 80 000,—                   |
| Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                              | 59 279,12 <sup>5</sup>       |
| Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende, buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting) . . . . . | 3 362 067,46 <sup>5</sup>    |
| Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1) . . .                                                                                                                                                                                                      | 3 320 000,—                  |
| Rente van in verband met den oorlogstoestand uitgegeven schatkistbiljetten en schatkistpromessen (Hoofdstuk VII A der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                  | 400 000,—                    |
| Kosten van den aanmaak en de uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                           | 61 228,09 <sup>5</sup>       |
| Bijdragen aan gemeenten en aan de werklozenkassen ter zake van uitkeeringen aan tegen werkloosheid verzekerde personen (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)                                                                                                                      | 1 000 000,—                  |
| Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1) . .                                                                                                                                                                                                     | 74 772 499,—                 |
| Bijdragen aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                                    | 800 000,—                    |
| Een zoodanig deel van de bijdrage aan de geldmiddelen van de kolonie Suriname als gevolg is van den invloed van de crisis op de koloniale geldmiddelen (Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                               | 250 000,—                    |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                    | f 84 105 073,68 <sup>5</sup> |

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken mogendheden moeten worden vergoed.

## Bijlage C.

## OVERZICHT van de uitgaven, in 1915 gedaan in verband met de oorlogscrisis.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                               |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone, internationale toestanden, (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                            | f 222 351,29 <sup>5</sup>     |
| Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende, buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting) . . . . . | 9 248 236,08                  |
| Kosten van vervoer van goederen, verzonden door of aan steuncomités (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                   | 132 075,65                    |
| Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1) . . . .                                                                                                                                                                                                    | 4 144 201,09 <sup>5</sup>     |
| Kosten van aanmaak en uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                  | 41 921,02                     |
| Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en uit het verleen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                     | 8 535,13                      |
| Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1) . . .                                                                                                                                                                                                   | 183 788 111,80 <sup>5</sup>   |
| Bijdragen aan gemeenten en aan de werklozenkassen ter zake van uitkeeringen aan tegen werkloosheid verzekerde personen (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                               | 1 357 210,53                  |
| Subsidien, in verband met de buitengewone omstandigheden te verleen aan de Nationale Vereniging tegen de werkloosheid ten behoeve van ontwikkeling van werklozen (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                     | 22 588,41                     |
| Kosten van het tijdelijk Bureau voor de distributie van graan en meel (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                 | 21 970,13                     |
| Kosten van de kunstmestcommissie (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                                                      | 2 051,50                      |
| Kosten van de Oorlogszeeongevallenwet 1915 (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                                            | 2 409,53                      |
| Kosten, voortvloeiende uit de verkrijgbaarstelling van Regeeringswege van ongebuild tarwebrood, ongebuild tarwemeel en roggenbrood tegen verminderde prijzen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                          | 9 187 978,89 <sup>5</sup>     |
| Kosten van tijdelijke Rijksbureaux voor de regeling van den uitvoer (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                   | 37 147,28 <sup>5</sup>        |
| Kosten van de Rijkscommissie van toezicht op het centraal-administratiekantoor voor de distributie van levensmiddelen en van de Rijkscommissien van toezicht op de beschikbaarstelling en den uitvoer van levensmiddelen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .              | 4 759,92                      |
| Een zoodanig deel van de bijdrage aan de geldmiddelen van de kolonie Suriname als gevolg is van den invloed van de crisis op de koloniale geldmiddelen (Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                               | 528 000,—                     |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                    | f 208 749 548,27 <sup>5</sup> |
| In mindering hiervan is te brengen . . . .                                                                                                                                                                                                                                         | 100 000,—                     |
| wegens hetgeen minder ten laste van hoofdstuk VII A is gekomen voor rente van vlottende schuld als gevolg van de tijdelijke beschikking ten behoeve van de normale begrooting van een deel der opbrengst van de crisisleening 1914.                                                |                               |
| Blijft . . . .                                                                                                                                                                                                                                                                     | f 208 649 548,27 <sup>5</sup> |

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken mogendheden moeten worden vergoed.

Bijlage C<sup>3</sup>.

## OVERZICHT van de uitgaven, in 1916 gedaan in verband met de oorlogscrisis.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                               |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                              | f 130 910,13 <sup>5</sup>     |
| Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende, buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting) . . . . . | 5 853 143,14 <sup>5</sup>     |
| Kosten van vervoer van goederen, verzonden door of aan steuncomité's (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                  | 142 379,40                    |
| Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1) . . . .                                                                                                                                                                                                    | 5 183 711,99 <sup>5</sup>     |
| Rente van in verband met den oorlogstoestand uitgegeven schatkistbiljetten en schatkistpromessen (Hoofdstuk VII A der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                  | 400 000,—                     |
| Kosten van aanmaak en uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                  | 48 708,85                     |
| Uitgaven voor militaire kommiezen (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . .                                                                                                                                                                                                     | 366 076,80                    |
| Premiën in zake het toezicht op den uitvoer (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting)                                                                                                                                                                                                 | 30 659,95                     |
| Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en uit het verleen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                     | 17 883,01 <sup>5</sup>        |
| Kosten der Staatscommissie, van advertentiën, enz. voor de heffing der Oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                      | 18 049,59                     |
| Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1) . .                                                                                                                                                                                                     | 220 761 020,12 <sup>5</sup>   |
| Bijdragen aan gemeenten en aan de werklozenkassen ter zake van uitkeeringen aan tegen werkloosheid verzekerde personen (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting)                                                                                                                         | 351 365,47 <sup>5</sup>       |
| Subsidien, in verband met de buitengewone omstandigheden te verleen aan de Nationale Vereeniging tegen de werkloosheid ten behoeve van ontwikkeling van werklozen (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                    | 6 956,24 <sup>5</sup>         |
| Subsidie aan de Geldersch-Westfaalsche Stoomtramwegmaatschappij tot dekking van ten hoogste de helft van het tekort op de exploitatie gedurende de buitengewone tijdsomstandigheden (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting) . . . . .                                                  | 9 600,—                       |
| Kosten van het tijdelijk Bureau voor de distributie van graan en meel (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                 | 83 843,52 <sup>5</sup>        |
| Kosten van melkvoorziening (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                                                            | 92 354,00 <sup>5</sup>        |
| Kosten van de Oorlogszeeongevallenwet 1915 (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting)                                                                                                                                                                                                      | 26 453,23                     |
| Bijdrage aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                                     | 1 450 000,—                   |
| Kosten van beschikbaarstelling van levensmiddelen, met uitzondering van goedkoop brood (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                | 10 562 474,71                 |
| Kosten, voortvloeiende uit de verkrijgbaarstelling van Regeeringswege van ongebuild tarwebrood, ongebuild tarwemeel en roggebrood tegen verminderde prijzen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                           | 9 040 626,81 <sup>5</sup>     |
| Kosten van tijdelijke Rijksbureaux en Rijkscommissiën in verband met den uitvoer, invoer en distributie (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                               | 353 101,52                    |
| Een zoodanig deel van de bijdrage aan de geldmiddelen van de kolonie Suriname als gevolg is van den invloed van de crisis op de koloniale geldmiddelen (Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                               | 300 000,—                     |
| Kosten van den duutebijslag, voor zoover deze niet zijn gebracht ten laste van de afzonderlijke begrotingen der Staatsbedrijven, en niet reeds zijn begrepen onder de crisisuitgaven op de Hoofdstukken VI en VIII . . . . .                                                       | 821 022,30 <sup>5</sup>       |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                    | f 256 050 340,83 <sup>5</sup> |

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken mogendheden moeten worden vergoed.

## Bijlage C.

OVERZICHT van de uitgaven, in 1917 gedaan in verband met de oorlogscrisis.  
(Voorloopig.)

|                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
| Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                             | f 309 071,82 <sup>5</sup> |
| Kosten ter tegemoetkoming aan vereenigingen enz. voor verpleging van kinderen in de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                     | 100 050,—                 |
| Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting) . . . . . | 7 042 813,67 <sup>5</sup> |
| Kosten van vervoer van goederen, verzonden door of aan steuncomité's (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                 | 1 033 442,27 <sup>5</sup> |
| Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1) . . . . .                                                                                                                                                                                                 | 11 591 138,26             |
| Rente van in verband met den oorlogstoestand uitgegeven schatkistbiljetten en schatkistpromessen (Hoofdstuk VII A der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                 | 2 000 000,—               |
| Kosten van aanmaak en uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting). . . . .                                                                                                                                                  | 79 928,88 <sup>5</sup>    |
| Kosten van personeel voor de administratie der directe belastingen enz., aangesteld als gevolg van de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                | 2 515 489,05 <sup>5</sup> |
| Kosten van de benoeming van accountants voor de uitvoering van de oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                          | 29 044,66                 |
| Toelagen aan belastingkcommiezen in verband met de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                   | 225 712,98                |
| Belooning van den secretaris der commissie van advies in zake de uitvoering der wet op de oorlogswinstbelasting 1916 (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                             | 2 400,—                   |
| Premiën in zake het toezicht op den uitvoer (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                                      | 94 280,81 <sup>5</sup>    |
| Huur en onderhoud van in verband met de buitengewone omstandigheden tijdelijk in dienst gestelde vaartuigen (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                      | 84 345,13 <sup>5</sup>    |
| Traktement enz. van den Regeeringscommissaris bij de Nederlandsche Uitvoermaatschappij (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                           | 1 000,—                   |
| Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten, aan kleine ondernemers en uit het verleen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                   | 21 502,34                 |
| Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1) . . . . .                                                                                                                                                                                              | 241 118 014,25            |
| Subsidie aan de Geldersch-Westfaalsche Stoomtramwegmaatschappij (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting). . . . .                                                                                                                                                                      | 9 600,—                   |
| Kosten van het tijdelijk Bureau voor de distributie van graan en meel en van het uitvoercertificatenbureau (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                           | 522 224,36 <sup>5</sup>   |
| Kosten der verwerking van afvalproducten tot veevoeder (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                               | 91 580,88                 |
| Kosten van de Oorlogszeeongevallenwet 1915 (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                                           | 74 203,82                 |
| Kosten van de uitvoering van de Distributiewet (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                                       | 100 000 000,—             |
| Kosten van tijdelijke Rijksbureaux en Rijkscommissiën in verband met den uitvoer, invoer en distributie (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                              | 1 038 058,80 <sup>5</sup> |
| Bijdrage aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                                    | 5 500 000,—               |
| Subsidiën, in verband met de buitengewone omstandigheden te verleen aan de Nationale Vereeniging tegen de werkloosheid ten behoeve van ontwikkeling van werkelozen (afzonderlijk Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting) . . . . .                                                    | 4 335,42 <sup>5</sup>     |
| Kosten van de Huurcommissiewet (afzonderlijk Hoofdstuk X A der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                                        | 89 813,33 <sup>5</sup>    |
| Kosten van den duurbijslag, voor zoover deze niet zijn gebracht ten laste van de afzonderlijke begrotingen der staatsbedrijven, en niet reeds zijn begrepen onder de crisisuitgaven op de hoofdstukken VI en VIII. . . . .                                                        | 3 384 898,56 <sup>5</sup> |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                   | f 376 962 949,35          |

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken mogendheden moeten worden vergoed.

Bijlage C<sup>5</sup>.OVERZICHT van de uitgaven, in 1918 gedaan in verband met de oorlogscrisis.  
(Voorloopig).

|                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|
| Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone internationale toestanden (Hoofdstuk III der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                             | f 406 896,75 <sup>5</sup>  |
| Kosten, verband houdende met de oprichting van distributiegerechten en met de uitoefening van den dienst dezer gerechten (Hoofdstuk IV der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                            | 642,70                     |
| Kosten van onderhoud en verdere uitgaven van tengevolge van den oorlogstoestand uit het buitenland naar Nederland uitgewekenen en van tengevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende buitenlanders (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting) . . . . . | 12 218 746,—               |
| Kosten van vervoer van goederen verzonden door of aan steuncomité's (Hoofdstuk V der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                  | 736 387,—                  |
| Crisisuitgaven voor de zeemacht (Hoofdstuk VI der Staatsbegrooting) (1) . . . . .                                                                                                                                                                                                 | 17 687 637,94 <sup>5</sup> |
| Rente van in verband met den oorlogstoestand uitgegeven schatkistbiljetten en schatkistpromessen (Hoofdstuk VII A der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                 | 3 200 000,—                |
| Kosten van aanmaak en uitgifte van zilverbons in verband met den oorlogstoestand (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                 | 343 767,17                 |
| Kosten van personeel voor de administratie der directe belastingen, enz., aangesteld als gevolg van de buitengewone omstandigheden (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                               | 5 551 108,16 <sup>5</sup>  |
| Kosten van de benoeming van accountants voor de uitvoering van de oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                          | 15 651,29                  |
| Belooning van den secretaris der commissie van advies in zake de uitvoering der wet op de oorlogswinstbelasting 1916 (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                             | 2 400,—                    |
| Premiën in zake het toezicht op den uitvoer (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                                      | 122 223,53                 |
| Huur en onderhoud van in verband met de buitengewone omstandigheden tijdelijk in dienst gestelde vaartuigen (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                      | 159 318,43                 |
| Huur, enz. van lokalen, tijdelijk benodigd voor het afteekenen van paspoorten (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                    | 34 544,10 <sup>5</sup>     |
| Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor kredieten aan kleine ondernemers en uit het verleen van steun aan die ondernemers (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                    | 27 047,76                  |
| Uitkeering aan gemeenten uit de opbrengst der oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                              | 9 995 500,—                |
| Traktement enz. van den Regeeringscommissaris bij de Nederlandsche Uitvoermaatschappij (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                           | 7 500,—                    |
| Duurtebijslag op pensioenen en wachtgelden (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                                       | 1 189 872,93               |
| Kosten van advertentiën voor de heffing der oorlogswinstbelasting (Hoofdstuk VII B der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                | 9 146,79                   |
| Crisisuitgaven voor de landmacht (Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting) (1) . . . . .                                                                                                                                                                                              | 293 422 829,40             |
| Subsidie aan de Geldersch-Westfaalsche stoomtramwegmaatschappij (Hoofdstuk IX der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                     | 9 600,—                    |
| Kosten van crisisafdeelingen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                                                         | 1 263 132,73               |
| Kosten van de Oorlogszeeongevallenwet 1915 (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                                           | 106 397,08 <sup>5</sup>    |
| Kosten van de beschikbaarstelling van levensmiddelen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                                 | 149 000 000,—              |
| Kosten van de beschikbaarstelling van brandstoffen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                                   | 22 530 000,—               |
| Kosten van de beschikbaarstelling van andere artikelen (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                                                               | 2 141 890,60               |

(1) Deze cijfers stemmen niet overeen met die der feitelijke uitgaven voor het verzekeren der neutraliteit. Als bedrag der crisisuitgaven is hier vermeld, wat meer is uitgegeven dan vermoedelijk onder normale omstandigheden zou zijn uitgegeven. Onder dat bedrag zijn mitsdien mede begrepen de kosten van interneering, welke bij den vrede door de betrokken Mogendheden moeten worden vergoed.

|                                                                                                                                                                                                                                |                           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
| Subsidiën voor de uitvoering van de Distributiewet (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                | f 390 998,05 <sup>5</sup> |
| Kosten van crisisbureaux en Rijkscommissiën in verband met den uitvoer, invoer en distributie (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                     | 1 929 809,94              |
| Bijdrage aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité (Hoofdstuk X der Staatsbegrooting) . . . . .                                                                                                                                 | 32 000 000,—              |
| Kosten van de commissie van advies in zake de geneesmiddelenvoorziening (afzonderlijk Hoofdstuk der Staatsbegrooting X <sub>A</sub> ) . . . . .                                                                                | 3 035,07                  |
| Kosten in verband met de voorziening in den woningnood (afzonderlijk Hoofdstuk der Staatsbegrooting X <sub>A</sub> ) . . . . .                                                                                                 | 6 066,45                  |
| Kosten van de Huurcommissiewet (afzonderlijk Hoofdstuk der Staatsbegrooting X <sub>A</sub> ) . . . . .                                                                                                                         | 260 000,—                 |
| Een zoodanig deel van de bijdrage aan de geldmiddelen van de kolonie Suriname als gevolg is van den invloed van de crisis op de koloniale geldmiddelen (Hoofdstuk XI der Staatsbegrooting) . . . . .                           | 155 870,—                 |
| Kosten van den duurtebijslag, voor zoover deze niet zijn gebracht ten laste van de afzonderlijke begrootingen der Staatsbedrijven, en niet reeds zijn begrepen onder de crisisuitgaven op de hoofdstukken VI en VIII . . . . . | 13 356 801,32             |
|                                                                                                                                                                                                                                | f 568 284 821,22          |

## Bijlage D.

OVERZICHT van de ontvangsten der Indische administratie, zoo in Indië als in Nederland, over de jaren 1899 tot en met 1918.

| DIENSTJAREN.   | IN INDIË.                     | IN NEDERLAND. (1)              | Uitkeering<br>uit de saldo's<br>van<br>vroegere diensten. | TOTAAL.                     |
|----------------|-------------------------------|--------------------------------|-----------------------------------------------------------|-----------------------------|
| (*)            |                               |                                |                                                           |                             |
| 1899 . . . . . | f 114 803 003,50 <sup>5</sup> | f 27 397 398,44 <sup>5</sup>   | (2) f 400 000,—                                           | f 142 600 401,95            |
| 1900 . . . . . | 118 850 389,20 <sup>5</sup>   | 32 958 990,58 <sup>5</sup>     | —                                                         | 151 809 379,79              |
| 1901 . . . . . | 118 391 424,01                | 30 988 472,42 <sup>5</sup>     | —                                                         | 149 379 896,43 <sup>5</sup> |
| 1902 . . . . . | 116 143 245,98 <sup>5</sup>   | 30 473 088,80                  | —                                                         | 146 616 334,78 <sup>5</sup> |
| 1903 . . . . . | 118 860 369,21 <sup>5</sup>   | 32 504 100,51                  | —                                                         | 151 364 469,72 <sup>5</sup> |
| 1904 . . . . . | 122 824 133,31                | 29 793 099,60 <sup>5</sup>     | —                                                         | 152 617 232,91 <sup>5</sup> |
| 1905 . . . . . | 129 775 600,01                | 25 870 463,21 <sup>5</sup>     | —                                                         | 155 646 063,22 <sup>5</sup> |
| 1906 . . . . . | 140 367 832,17                | 28 962 923,37 <sup>5</sup>     | —                                                         | 169 330 755,54 <sup>5</sup> |
| 1907 . . . . . | 152 674 279,20 <sup>5</sup>   | 33 129 582,88                  | —                                                         | 185 803 862,08 <sup>5</sup> |
| 1908 . . . . . | 164 389 146,67 <sup>5</sup>   | 25 661 068,50                  | —                                                         | 190 050 215,17 <sup>5</sup> |
| 1909 . . . . . | 172 606 288,13 <sup>5</sup>   | 24 881 891,24                  | —                                                         | 197 488 179,37 <sup>5</sup> |
| 1910 . . . . . | 191 551 829,88 <sup>5</sup>   | 29 964 390,64                  | —                                                         | 221 516 220,52 <sup>5</sup> |
| 1911 . . . . . | 207 718 733,65                | 40 800 477,97                  | —                                                         | 248 519 211,62              |
| 1912 . . . . . | 224 142 471,25                | 46 407 483,50                  | —                                                         | 270 549 954,75              |
| 1913 . . . . . | 247 266 327,94                | 64 087 871,76 <sup>5</sup>     | —                                                         | 311 354 199,70 <sup>5</sup> |
| 1914 . . . . . | 250 667 766,58 <sup>5</sup>   | 31 058 664,21 <sup>5</sup>     | —                                                         | 281 726 430,80              |
| 1915 . . . . . | (3) 285 000 018,—             | (3) 21 979 791,73 <sup>5</sup> | —                                                         | 306 979 809,73 <sup>5</sup> |
| 1916 . . . . . | (4) 325 655 686,37            | (3) 17 020 664,63              | —                                                         | 342 676 351,—               |
| 1917 . . . . . | (5) 345 627 388,—             | (5) 21 817 584,—               | —                                                         | 367 444 972,—               |
| 1918 . . . . . | (5) 374 582 646,—             | (5) 16 797 728,—               | —                                                         | 391 380 374,—               |

(\*) Voor 1899—1914 zijn de opgaven ontleend aan de bij de wet vastgestelde rekeningen; ten aanzien van de latere jaren wordt verwezen naar de

## AANMERKINGEN.

- (1) Na aftrek van de uitkeeringen uit de saldo's van vroegere diensten.
- (2) Uitkeering uit het batig slot der rekening over 1893.
- (3) Volgens de door de Algemeene Rekenkamer gewaarmerkte rekening.
- (4) Volgens de rekeningen van de hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur.
- (5) Volgens de voorloopige uitkomsten.

## Bijlage E.

## OVERZICHT van de uitgaven der Indische administratie, zoo in Indië als in Nederland, over de jaren 1899 tot en met 1918.

| D I E N S T J A R E N . | IN INDIË.                       | IN NEDERLAND.                  | T O T A A L.                |
|-------------------------|---------------------------------|--------------------------------|-----------------------------|
| (*)                     |                                 |                                |                             |
| 1899 . . . . .          | f 115 414 723,40                | f 28 956 821,23                | f 144 371 544,63            |
| 1900 . . . . .          | 115 427 558,09 <sup>5</sup>     | 30 687 823,72 <sup>5</sup>     | 146 115 381,82              |
| 1901 . . . . .          | 120 020 844,98                  | 29 882 359,42                  | 149 903 204,40              |
| 1902 . . . . .          | 130 507 529,67                  | 30 167 477,22                  | 160 675 006,89              |
| 1903 . . . . .          | 134 359 035,38 <sup>5</sup>     | 32 752 068,67 <sup>5</sup>     | 167 111 104,06              |
| 1904 . . . . .          | 133 264 392,10 <sup>5</sup>     | 33 272 698,19                  | 166 537 090,29 <sup>5</sup> |
| 1905 . . . . .          | 133 610 249,50                  | 32 612 527,89                  | 166 222 777,39              |
| 1906 . . . . .          | 138 423 984,18                  | 29 118 635,62 <sup>5</sup>     | 167 542 619,80 <sup>5</sup> |
| 1907 . . . . .          | 144 584 416,—                   | 28 991 624,00 <sup>5</sup>     | 173 576 040,00 <sup>5</sup> |
| 1908 . . . . .          | 162 090 231,36 <sup>5</sup>     | 29 230 985,29                  | 191 321 216,65 <sup>5</sup> |
| 1909 . . . . .          | 169 420 193,48 <sup>5</sup>     | 31 443 104,54 <sup>5</sup>     | 200 863 298,03              |
| 1910 . . . . .          | 187 529 178,89                  | 43 898 091,84 <sup>5</sup>     | 231 427 270,73 <sup>5</sup> |
| 1911 . . . . .          | 212 483 800,32 <sup>5</sup>     | 37 306 032,17 <sup>5</sup>     | 249 789 832,50              |
| 1912 . . . . .          | 227 535 185,99 <sup>5</sup>     | 41 490 126,09 <sup>5</sup>     | 269 025 312,09              |
| 1913 . . . . .          | 254 003 541,60                  | 73 067 745,52                  | 327 071 287,12              |
| 1914 . . . . .          | 289 014 153,03 <sup>5</sup>     | 54 928 660,59                  | 343 942 813,62 <sup>5</sup> |
| 1915 . . . . .          | (1) 295 204 721,00 <sup>5</sup> | (1) 52 944 712,64 <sup>5</sup> | 348 149 433,65              |
| 1916 . . . . .          | (2) 312 921 352,70 <sup>5</sup> | (1) 59 874 665,29 <sup>5</sup> | 372 796 018,—               |
| 1917 . . . . .          | (3) 345 646 315,—               | (3) 73 628 436,—               | 419 274 751,—               |
| 1918 . . . . .          | (3) 419 729 180,—               | (3) 71 129 841,—               | 490 859 021,—               |

(\*) Voor 1899—1914 zijn de opgaven ontleend aan de bij de wet vastgestelde rekeningen; ten aanzien van de latere jaren wordt verwezen naar de

## A A N M E R K I N G E N .

- (1) Volgens de door de Algemeene Rekenkamer gewaarmerkte rekening.  
 (2) Volgens de rekeningen van de hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur.  
 (3) Volgens de voorloopige uitkomsten.



# STAAT

van de opbrengst van 's Rijks middelen over de  
dienstjaren 1909 tot en met 1918.

---

## STAAT van de opbrengst van 's Rijks middelen

| BENAMING DER MIDDELEN.                                                                                                                                                | Dienst 1909.                  | Dienst 1910.                  | Dienst 1911.                  | Dienst 1912.                  | Dienst 1913.                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|
| <i>Belastingen in verband met de buitengewone omstandigheden.</i>                                                                                                     |                               |                               |                               |                               |                               |
| Oorlogswinstbelasting . . . . .                                                                                                                                       | —                             | —                             | —                             | —                             | —                             |
| Verdedigingsbelasting Ia. . . . .                                                                                                                                     | —                             | —                             | —                             | —                             | —                             |
| Verdedigingsbelasting Ib. . . . .                                                                                                                                     | —                             | —                             | —                             | —                             | —                             |
| Verdedigingsbelasting II . . . . .                                                                                                                                    | —                             | —                             | —                             | —                             | —                             |
| <i>Overige belastingen.</i>                                                                                                                                           |                               |                               |                               |                               |                               |
| Grondbelasting . . . . .                                                                                                                                              | f 14 469 888,43               | f 14 665 554,78               | f 14 886 447,28 <sup>5</sup>  | f 15 128 000,35               | f 15 391 434,08 <sup>5</sup>  |
| Personeele belasting . . . . .                                                                                                                                        | 11 197 723,40                 | 11 522 415,81 <sup>5</sup>    | 11 978 729,60                 | 12 343 929,85 <sup>5</sup>    | 12 899 036,89 <sup>5</sup>    |
| Belasting op bedrijfs- en andere inkomsten . . . . .                                                                                                                  | b) 9 503 691,09 <sup>5</sup>  | c) 10 302 702,64              | c) 11 404 843,86              | c) 12 311 022,73 <sup>5</sup> | c) 13 729 411,51              |
| Inkomstenbelasting . . . . .                                                                                                                                          | —                             | —                             | —                             | —                             | —                             |
| Vermogensbelasting . . . . .                                                                                                                                          | b) 9 517 212,25 <sup>5</sup>  | c) 10 273 499,53 <sup>5</sup> | c) 10 536 935,29              | c) 10 796 983,41              | c) 11 015 504,86 <sup>5</sup> |
| Accijns op suiker . . . . .                                                                                                                                           | 23 352 449,10                 | 23 674 154,24                 | 24 355 519,83                 | 25 328 891,54 <sup>5</sup>    | 26 944 778,72                 |
| Uitkeering uit het leeningsfonds 1914 wegens aandeel in de opbrengst der opcenten op den accijns op suiker . . . . .                                                  | —                             | —                             | —                             | —                             | —                             |
| Accijns op wijn . . . . .                                                                                                                                             | 1 636 382,85 <sup>5</sup>     | 1 658 790,10 <sup>5</sup>     | 1 679 151,81 <sup>5</sup>     | 1 560 351,57 <sup>5</sup>     | 1 559 020,72                  |
| „ „ binnenlandsch en buitenlandsch gedistilleerd . . . . .                                                                                                            | f) 26 136 198,99              | 28 310 979,82                 | g) 25 200 000,—               | g) 25 200 000,—               | g) 25 200 000,—               |
| „ „ zout . . . . .                                                                                                                                                    | 1 678 112,41                  | 1 814 596,07                  | 1 688 488,05                  | 1 758 186,07                  | 1 859 754,17                  |
| „ „ bieren en azijnen (*) . . . . .                                                                                                                                   | 1 297 058,87                  | 1 361 189,40 <sup>5</sup>     | 1 530 695,55                  | 1 458 663,55                  | 1 609 572,78                  |
| „ „ geslacht . . . . .                                                                                                                                                | 5 032 857,66 <sup>5</sup>     | 5 416 827,85                  | 5 310 657,89 <sup>5</sup>     | 5 556 427,38                  | 5 865 803,68 <sup>5</sup>     |
| Zegelrechten (**). . . . .                                                                                                                                            | h) 5 938 918,20 <sup>5</sup>  | 5 679 759,59                  | 5 785 911,77 <sup>5</sup>     | 5 912 524,07                  | 6 692 825,84 <sup>5</sup>     |
| Registratierechten (**). . . . .                                                                                                                                      | l) 6 631 178,98 <sup>5</sup>  | 6 846 960,85                  | 7 457 689,91 <sup>5</sup>     | 7 966 249,13                  | 8 009 744,66                  |
| Hypotheekrechten (**). . . . .                                                                                                                                        | 677 367,11 <sup>5</sup>       | 696 575,07                    | 787 852,96 <sup>5</sup>       | 827 434,04                    | 846 936,77 <sup>5</sup>       |
| Rechten van successie en van overgang bij overlijden (**). . . . .                                                                                                    | 14 421 210,58 <sup>5</sup>    | 14 697 604,15 <sup>5</sup>    | n) 17 194 081,69              | 15 247 141,95 <sup>5</sup>    | 16 755 332,42 <sup>5</sup>    |
| Rechten op den invoer . . . . .                                                                                                                                       | 12 615 026,91                 | 13 330 629,00 <sup>5</sup>    | 14 052 628,78 <sup>5</sup>    | 15 783 665,60 <sup>5</sup>    | 17 022 177,03                 |
| Formaatzegel (hoofdsom en opcenten) . . . . .                                                                                                                         | 23 299,20                     | 24 987,15                     | 25 831,80                     | 29 299,95                     | 30 769,87 <sup>5</sup>        |
| Waarborg der gouden en zilveren werken . . . . .                                                                                                                      | 432 372,91 <sup>5</sup>       | 466 394,59                    | 484 946,57                    | 510 436,66                    | 508 906,61                    |
| Statistiekrecht . . . . .                                                                                                                                             | —                             | —                             | —                             | —                             | —                             |
|                                                                                                                                                                       | f 144 560 948,98 <sup>5</sup> | f 150 743 620,67              | f 154 360 412,67 <sup>5</sup> | f 157 719 207,88              | f 165 941 010,65              |
| Domeinen . . . . .                                                                                                                                                    | 1 759 448,75                  | 1 662 226,19 <sup>5</sup>     | 1 508 595,05 <sup>5</sup>     | 1 539 333,34 <sup>5</sup>     | 1 791 726,32 <sup>5</sup>     |
| Opbrengst der posterijen . . . . .                                                                                                                                    | 14 949 653,06 <sup>5</sup>    | 15 805 375,09                 | 16 484 734,35 <sup>5</sup>    | 17 368 096,78 <sup>5</sup>    | 18 713 148,89 <sup>5</sup>    |
| Opbrengst der Rijkstelegrafen en telefonen . . . . .                                                                                                                  | 3 826 616,15                  | 4 089 282,45                  | 4 466 500,92 <sup>5</sup>     | 4 942 183,34 <sup>5</sup>     | 5 498 581,10 <sup>5</sup>     |
| Opbrengst der Staatsloterij . . . . .                                                                                                                                 | 654 993,35 <sup>5</sup>       | 653 025,57 <sup>5</sup>       | 652 135,75                    | 652 127,12                    | 653 966,68                    |
| Opbrengst der uitgegeven akten voor de jacht en visscherij, van consenten voor de kustvisscherij en van vergunningen, bedoeld in de Vogelwet van 1912 (***) . . . . . | 162 454,—                     | 162 554,—                     | 161 586,50                    | 174 566,50                    | 179 083,25                    |
| Loodsgelden . . . . .                                                                                                                                                 | 2 917 247,75                  | 3 131 768,82 <sup>5</sup>     | 3 273 519,72 <sup>5</sup>     | 3 610 660,99 <sup>5</sup>     | 3 723 743,73                  |
| Recht op de mijnen . . . . .                                                                                                                                          | 34 284,08                     | 7 591,85                      | —                             | 13 165,38                     | 37 338,58                     |
| Algemeen totaal . . . . .                                                                                                                                             | f 168 865 646,13 <sup>5</sup> | f 176 255 444,65 <sup>5</sup> | f 180 907 484,98 <sup>5</sup> | f 186 019 341,35              | f 196 538 599,21 <sup>5</sup> |

(\*) De accijns op azijnen is met ingang van 1 Maart 1917 afgeschaft.

(\*\*) Onder het bedrag der rechten is dat der opcenten begrepen behalve die, welke, te beginnen met 1915, worden geheven ten behoeve van het Leeningfonds 1914.

over de dienstjaren 1909 tot en met 1918.

| Dienst 1914.                  | Dienst 1915.                  | Dienst 1916.                     | Dienst 1917.<br>(Voorloopig.)    | Dienst 1918.<br>(Voorloopig.)    | TOELICHTINGEN.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|-------------------------------|-------------------------------|----------------------------------|----------------------------------|----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| —                             | —                             | f 40 640,—                       | f 161 171 507,38 <sup>5</sup>    | f 157 562 486,71                 | a) Deze bedragen berusten op schatting, vermits de gegevens voor eene meer nauwkeurige opgaaf nog niet ter beschikking zijn.                                                                                                                                                                                                                                  |
| —                             | —                             | 2 574 553,59                     | 4 154 320,99 <sup>5</sup>        | a) 4 050 000,—                   | b) Hieronder zijn begrepen $\frac{2}{3}$ der over het belastingjaar 1909/1910 geheven opcenten.                                                                                                                                                                                                                                                               |
| —                             | —                             | 13 673 739,99                    | 21 699 699,60 <sup>5</sup>       | a) 21 500 000,—                  | c) Met inbegrip van de opcenten, behalve voor het Leeningfonds 1914.                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| —                             | —                             | 16 806 218,84                    | 30 106 466,53                    | 30 218 289,13                    | Het tarief van de vermogensbelasting is met 1 Mei 1915 belangrijk verlaagd in verband met de in werking treding op dien datum van de wet op de Inkomstenbelasting.                                                                                                                                                                                            |
| —                             | —                             | f 33 095 152,42                  | f 217 131 994,51 <sup>5</sup>    | f 213 330 775,84                 | d) $\frac{2}{3}$ van de opbrengst over het belastingjaar 1915/1916.                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| f 15 690 393,27               | f 15 966 993,89               | f 16 147 876,88                  | f 16 343 789,26 <sup>5</sup>     | f 16 591 812,97                  | e) De accijns op de suiker is bij artikel 39 der Leeningwet 1914 verlaagd.                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 13 431 735,93                 | 13 479 976,48                 | 13 472 887,68                    | 14 209 939,48 <sup>5</sup>       | 14 440 822,06                    | f) Bij de wet van 4 December 1909 ( <i>Staatsblad</i> n°. 375) is, met den dag harer afkondiging (10 December 1909), de accijns op het gedistilleerd verhoogd van f 63 op f 90 per hectoliter.                                                                                                                                                                |
| c) 15 481 303,08 <sup>5</sup> | c) 4 001 430,86 <sup>5</sup>  | —                                | —                                | —                                | g) Maximum toevoeging aan de Middelen volgens de wet van 4 December 1909 ( <i>Staatsblad</i> n°. 375).                                                                                                                                                                                                                                                        |
| —                             | d) 22 461 078,35              | 44 540 633,54                    | 59 909 921,96 <sup>5</sup>       | 45 272 179,16                    | h) De opbrengst wordt volgens artikel 40 der Leeningwet 1914 vanaf 1915 weder voor het geheel onder de Middelen opgenomen.                                                                                                                                                                                                                                    |
| c) 11 929 427,86              | c) 6 538 657,62 <sup>5</sup>  | c) 3 773 050,88 <sup>5</sup>     | d) 4 568 324,18 <sup>5</sup>     | a) 4 050 000,—                   | i) Bij de wet van 20 Januari 1917 ( <i>Staatsblad</i> n°. 190) is, met ingang van 1 Maart 1917, de accijns op bier verhoogd en de accijns op azijnen afgeschaft.                                                                                                                                                                                              |
| 27 085 608,98 <sup>5</sup>    | e) 24 454 243,21 <sup>5</sup> | 27 703 192,89                    | 31 356 571,35                    | 39 102 942,32                    | k) Bij de wet van 23 Juli 1908 ( <i>Staatsblad</i> n°. 240) is, met ingang van 1 Januari 1909, het zegelrecht op sommige effecten verhoogd. De heffing van het recht van zegel is, met ingang van 1 Juni 1917, opnieuw geregeld bij de wet van 22 Maart 1917 ( <i>Staatsblad</i> n°. 244), gewijzigd bij de wet van 23 Mei 1917 ( <i>Staatsblad</i> n°. 437). |
| —                             | 1 000 000,—                   | 1 000 000,—                      | 416 666,67                       | —                                | l) Bij de wet van 23 Juli 1908 ( <i>Staatsblad</i> n°. 239) heeft de heffing van het recht van registratie uitbreiding ondergaan. De heffing van rechten van registratie is, met ingang van 1 Juni 1918, opnieuw geregeld bij de wet van 22 Maart 1917 ( <i>Staatsblad</i> n°. 243).                                                                          |
| 1 402 412,55                  | 1 441 038,18                  | 1 499 360,77                     | 1 638 919,18                     | 1 602 154,12                     | m) De hypotheekrechten worden ten gevolge van de inwerkingtreding der Registratiewet 1917, vanaf 1 Juni 1917 niet meer geheven.                                                                                                                                                                                                                               |
| g) 25 200 000,—               | h) 25 844 173,29              | 27 727 447,96                    | 29 626 824,39 <sup>5</sup>       | 18 900 346,46                    | n) De wet van 22 Mei 1911 ( <i>Staatsblad</i> n°. 132) tot nadere regeling der heffing van de rechten van successie en van overgang bij overlijden is op 1 Juni 1911 in werking getreden. De Successiewet is nader gewijzigd bij de wet van 20 Januari 1917 ( <i>Staatsblad</i> n°. 189), in werking getreden met 23 Januari 1917.                            |
| 1 900 630,44                  | 2 183 985,45                  | 2 211 038,99                     | 2 481 560,27                     | 2 838 372,33                     | o) Vermits de diensten der Posterijen, Rijks-telegrafen en Telefonen onder de Staatsbedrijven zijn opgenomen, wordt de eventuele winst onder de ontvangsten van het Departement van Waterstaat opgenomen.                                                                                                                                                     |
| 1 531 196,17                  | 1 588 308,68                  | 1 653 773,87                     | i) 2 306 426,55                  | 1 124 260,57                     | p) Bij vergelijking met vorige jaren dient in acht te worden genomen, dat in dit bedrag niet begrepen zijn de opbrengst der Posterijen en die der Rijkstelegrafen en telefonen (zie hierboven noot o).                                                                                                                                                        |
| 6 028 455,61                  | 8 494 792,47                  | 9 498 081,43 <sup>5</sup>        | 12 491 666,31 <sup>5</sup>       | 11 190 624,73                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 5 729 751,48                  | 6 211 964,97                  | 8 772 085,75                     | k) 13 397 974,55 <sup>5</sup>    | 12 825 415,—                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 6 106 980,24 <sup>5</sup>     | 6 073 673,05                  | 10 952 992,96                    | l) 18 401 949,23 <sup>5</sup>    | 30 920 544,32                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 704 113,68 <sup>5</sup>       | 584 858,05 <sup>5</sup>       | 1 135 542,54                     | m) 657 115,36                    | m) —                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 17 621 193,31                 | 17 942 347,46 <sup>5</sup>    | 19 874 048,45 <sup>5</sup>       | n) 22 243 566,27                 | 26 054 619,67                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 14 455 956,87                 | 15 156 346,26 <sup>5</sup>    | 16 663 055,32                    | 11 126 281,56 <sup>5</sup>       | 8 616 036,86                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 25 085,02 <sup>5</sup>        | 23 832,45                     | 24 438,60                        | 1 379,47 <sup>5</sup>            | —                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 355 119,84 <sup>5</sup>       | 475 977,61                    | 639 934,81                       | 682 851,56 <sup>5</sup>          | 767 385,42                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| —                             | —                             | —                                | 1 744 991,64 <sup>5</sup>        | 1 058 746,60                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| f 164 679 364,36              | f 173 923 678,36              | f 207 289 443,33 <sup>5</sup>    | f 243 606 719,30                 | f 235 356 262,59                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 1 730 811,17 <sup>5</sup>     | 2 536 484,74 <sup>5</sup>     | 2 786 579,98 <sup>5</sup>        | 2 851 214,69 <sup>5</sup>        | 3 146 524,01                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 17 458 680,63                 | o) —                          | o) —                             | o) —                             | o) —                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 7 099 664,31 <sup>5</sup>     | o) —                          | o) —                             | o) —                             | o) —                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 640 378,52                    | 667 123,33                    | 653 813,11 <sup>5</sup>          | 654 824,83 <sup>5</sup>          | 658 563,93 <sup>5</sup>          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 169 317,50                    | 166 669,50                    | 195 640,75                       | 214 686,25                       | 277 561,—                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 2 595 561,39                  | 1 163 172,43 <sup>5</sup>     | 866 146,—                        | 382 765,97 <sup>5</sup>          | 285 061,05                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 57 428,32                     | 49 442,06                     | 93 995,04                        | 146 904,54                       | 484 729,25                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| f 194 431 206,21              | p) f 178 506 570,43           | v) f 211 885 618,22 <sup>5</sup> | v) f 247 857 115,59 <sup>5</sup> | p) f 240 208 701,83 <sup>5</sup> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |

(\*\*\*) De consenten voor de kustvisserij sedert 1 Juli 1911 en de vergunningen, bedoeld in de Vogelwet 1912, sedert 1 Januari 1914.

## Bijlage G.

## STAAT, houdende vergelijking tusschen de bij de Staatsbegrooting

| H O O F D S T U K.                                        | Geraamd voor<br>1920. | Toegestaan voor<br>1919. | Meer                                     | Minder     |
|-----------------------------------------------------------|-----------------------|--------------------------|------------------------------------------|------------|
|                                                           |                       |                          | dan het bedrag, toegestaan<br>voor 1919. |            |
| I. Huis der Koningin . . . . .                            | f 820 000,—           | f 880 000,—              | —                                        | f 60 000,— |
| II. Hooge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin. . . | 1 395 346,70          | 1 360 410,50             | f 34 936,20                              | —          |
| III. Buitenlandsche Zaken . . . . .                       | 2 976 396,—           | 2 435 490,—              | 540 906,—                                | —          |
| IV. Justitie . . . . .                                    | 25 935 746,84         | 23 976 607,50            | 1 959 139,34                             | —          |
| V. Binnenlandsche Zaken . . . . .                         | 10 622 047,—          | 4 071 018,—              | 6 551 029,—                              | —          |

voor 1919 verleende en voor 1920 aangevraagde kredieten.

TOELICHTING DER LAATSTE TWEE KOLOMMEN.

*Minder* geraamd voor:

Artikel 4. (Restauratie van het Koninklijk Paleis te Amsterdam) . . . . . f 60 000,—

*Méer* geraamd voor:

De Staten-Generaal . . . . . f 87 415,—  
De Raad van State . . . . . 1 342,50  
De Algemeene Rekenkamer . . . . . 14 122,50  
f 102 880,—

tegenover eene *lagere* raming voor:

Het Kabinet der Koningin . . . . . f 1 324,80  
Pensioenen, wachtgelden, enz . . . . . 66 619,—  
f 67 943,80  
f 34 936,20

*Méer* geraamd voor:

Kosten van het Departement . . . . . f 12 350,—  
" " buitenlandsche zendingen en consulaten . . . . . 524 900,—  
Verschillende uitgaven . . . . . 1 000,—  
Pensioenen, wachtgelden, en toelagen . . . . . 2 656,—  
f 540 906,—

*Méer* geraamd voor:

Kosten van de rechterlijke macht . . . . . f 281 090,—  
" " den Centralen Raad van beroep en van de raden van beroep . . . . . 8 250,—  
" " algemeene of Rijkspolitie en in zake van jacht en visscherij . . . . . 1 207 261,—  
" " gevangenissen en Rijkswerkinrichtingen . . . . . 1 491 554,—  
" " het Rijkstucht- en opvoedingswezen . . . . . 773 903,34  
Reclasseering . . . . . 54 430,—  
Verschillende uitgaven . . . . . 4 700,—  
f 3 821 188,34

tegenover eene *lagere* raming voor:

Kosten van het Departement . . . . . f 20 790,—  
" " " Hoog Militair Gerechtshof en van de auditiën in de militaire arrondissementen . . . . . 275,—  
Gebouwen . . . . . 388 350,—  
Pensioenen, wachtgelden, gratificatiën, enz. . . . . 1 452 634,—  
f 1 862 049,—  
f 1 959 139,34

*Méer* geraamd voor:

Kosten van het Departement . . . . . f 6 500,—  
Binnenlandsch Bestuur . . . . . 179 462,—  
Armwezen . . . . . 5 184 477,—  
Nederlandsche Staatscourant, Handelingen der Staten-Generaal, enz. . . . . 260 925,—  
Pensioenen, toelagen, enz. . . . . 889 665,—  
Onvoorziene behoeften, enz. . . . . 30 000,—  
f 6 551 029,—

| H O O F D S T U K.                                | Geraamd voor<br>1920.       | Toegestaan voor<br>1919.    | Meer                                     | Minder |
|---------------------------------------------------|-----------------------------|-----------------------------|------------------------------------------|--------|
|                                                   |                             |                             | dan het bedrag, toegestaan<br>voor 1919. |        |
| V A. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. . . . . | f 75 429 391,—              | f 55 363 462,—              | f 20 065 929,—                           | —      |
| VI. Marine . . . . .                              | 45 098 274,—                | 38 814 647,—                | 6 283 627,—                              | —      |
| VII A. Nationale Schuld . . . . .                 | 50 687 843,55               | 48 559 231,05               | 2 128 612,50                             | —      |
| VII B. Financiën . . . . .                        | 118 288 356,49 <sup>5</sup> | 110 518 666,50 <sup>5</sup> | 7 769 689,99                             | —      |

## TOELICHTING DER LAATSTE TWEE KOLOMMEN.

*Méer* geraamd voor:

|                                                                           |   |              |
|---------------------------------------------------------------------------|---|--------------|
| Kosten van het Departement en van het onderwijs in het algemeen . . . . . | f | 27 830,—     |
| Hooger onderwijs . . . . .                                                |   | 1 853 267,—  |
| Middelbaar onderwijs . . . . .                                            |   | 1 085 395,—  |
| Nijverheids- en Handelsonderwijs . . . . .                                |   | 1 770 366,—  |
| Lager onderwijs Algemeen . . . . .                                        |   | 1 193 326,—  |
| Lager onderwijs Financieel . . . . .                                      |   | 13 611 440,— |
| Kunsten en Wetenschappen . . . . .                                        |   | 293 726,—    |
| Pensioenen, toelagen, enz. . . . .                                        |   | 230 579,—    |
|                                                                           | f | 20 065 929,— |

*Méer* geraamd voor:

## I. Militaire Uitgaven:

|                                                                                            |   |             |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|---|-------------|
| Kosten van beheer en administratie . . . . .                                               | f | 86 043,—    |
| Kosten van het materieel der zeemacht en van 's Rijks werven en onderhoorigheden . . . . . |   | 5 301 451,— |
| Pensioenen, onderstanden, wachtgeld, enz. . . . .                                          |   | 396 272,—   |
|                                                                                            | f | 5 783 766,— |

## II. Niet-Militaire uitgaven:

|                                                            |   |             |
|------------------------------------------------------------|---|-------------|
| Loodswezen, betonning, bebakening en verlichting . . . . . | f | 747 687,—   |
| Hydrographie . . . . .                                     |   | 19 127,—    |
| Pensioenen, onderstanden, wachtgeld, enz. . . . .          |   | 38 494,—    |
|                                                            |   | 805 308,—   |
|                                                            | f | 6 589 074,— |

tegenover eene *lagere* raming voor:

## I. Militaire uitgaven:

|                                  |   |             |
|----------------------------------|---|-------------|
| Personeel der zeemacht . . . . . |   | 305 447,—   |
|                                  | f | 6 283 627,— |

*Méer* geraamd voor:

|                                                                      |   |              |
|----------------------------------------------------------------------|---|--------------|
| Interesten, enz. . . . .                                             | f | 1 796 012,50 |
| Amortisatie en aflossing van rentegevende Nationale Schuld . . . . . |   | 332 600,—    |
|                                                                      | f | 2 128 612,50 |

*Méer* geraamd voor:

|                                                               |   |               |
|---------------------------------------------------------------|---|---------------|
| Kosten van het Departement . . . . .                          | f | 105 628,88    |
| „ „ administratie van het zegel, de registratie, enz. . . . . |   | 1 063 404,—   |
| „ der eerediensten . . . . .                                  |   | 11 110,—      |
| „ van de Pensioenraden, pensioenen, enz. . . . .              |   | 7 337,93      |
| Voorschotten uit 's Rijks schatkist . . . . .                 |   | 18 325 228,—  |
|                                                               | f | 19 512 708,81 |

tegenover eene *lagere* raming voor:

|                                                              |   |               |
|--------------------------------------------------------------|---|---------------|
| Kosten van de Grootboeken der Nationale Schuld, enz. . . . . |   | 47 079,17     |
| „ „ 's Rijks schatkist . . . . .                             |   | 16 926,65     |
| „ „ het Muntwezen . . . . .                                  |   | 575 000,—     |
| „ „ administratie der directe belastingen, enz. . . . .      |   | 153 170,—     |
| Uitkeeringen, verschillende uitgaven, enz. . . . .           |   | 10 950 843,—  |
|                                                              |   | 11 743 018,82 |
|                                                              | f | 7 769 689,99  |

| H O O F D S T U K.                          | Geraamd voor<br>1920. | Toegestaan voor<br>1919. | Meer                                     | Minder       |
|---------------------------------------------|-----------------------|--------------------------|------------------------------------------|--------------|
|                                             |                       |                          | dan het bedrag, toegestaan<br>voor 1919. |              |
| VIII. Oorlog . . . . .                      | f 58 080 204,—        | f 43 227 281,—           | f 14 852 923,—                           | —            |
| IX. Waterstaat . . . . .                    | 51 378 888,—          | 32 118 920,—             | 19 259 968,—                             | —            |
| X. Landbouw, Nijverheid en Handel . . . . . | 56 250 639,45         | 58 641 822,—             | —                                        | 2 391 182,55 |



## TOELICHTING DER LAATSTE TWEE KOLOMMEN.

*Méer geraamd voor:*

|                                                                                                             |   |              |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|--------------|
| Kosten van het Departement . . . . .                                                                        | f | 217 548,—    |
| Bezoldiging van het personeel der staven van het leger . . . . .                                            |   | 33 387,—     |
| "    "    "    "    "    intendance en der militaire administratie . . . . .                                |   | 17 800,—     |
| "    "    "    "    "    verschillende wapens en der landweer . . . . .                                     |   | 2 378 531,—  |
| Kosten van voeding van onderofficieren en soldaten . . . . .                                                |   | 3 824 853,—  |
| "    "    huisvesting, stalling, nachtligging en reiniging . . . . .                                        |   | 202 010,—    |
| Aanschaffing, voeding en verzorging van paarden en trekhonden, enz. . . . .                                 |   | 2 542 905,—  |
| Studiën, onderwijs en oefeningen . . . . .                                                                  |   | 562 140,—    |
| Administratiekosten . . . . .                                                                               |   | 149 440,—    |
| Verschillende uitgaven bij de staven en diensten en de wapenkorpsen . . . . .                               |   | 61 400,—     |
| Geneeskundige dienst . . . . .                                                                              |   | 330 990,—    |
| Inrichtingen van onderwijs . . . . .                                                                        |   | 404 448,—    |
| Kosten van den Luchtvaartdienst . . . . .                                                                   |   | 594 680,—    |
| Kosten vallende op de motorafdeeling . . . . .                                                              |   | 428 310,—    |
| Centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en militaire verplegingsinrichtingen; enz. . . . . |   | 267 525,—    |
| Materieel der artillerie, zoomede practische oefeningen en proeven bij het wapen der artillerie . . . . .   |   | 856 810,—    |
| Dienst der genie . . . . .                                                                                  |   | 741 750,—    |
| Kosten van verplaatsing van personen en goederen . . . . .                                                  |   | 53 420,—     |
| Subsidiën, gratificatiën en verdere uitgaven van bijzonderen aard . . . . .                                 |   | 166 700,—    |
| Nonactiviteitsjaarwedden, pensioenen, enz. . . . .                                                          |   | 115 000,—    |
| Wapen der marechaussee . . . . .                                                                            |   | 401 200,—    |
| Buitengewone uitgaven . . . . .                                                                             |   | 1 162 700,—  |
| Onvoorziene uitgaven . . . . .                                                                              |   | 25 000,—     |
| Voltooiing van het vestingstelsel . . . . .                                                                 |   | 295 000,—    |
| Uitgaven verband houdende met den toestand van mobilisatie . . . . .                                        |   | 100 000,—    |
|                                                                                                             | f | 15 933 547,— |

*tegenover eene lagere raming voor:*

|                                                                                              |   |              |
|----------------------------------------------------------------------------------------------|---|--------------|
| Kosten van kleeding en uitrusting van onderofficieren en soldaten en van ledergoed . . . . . | f | 989 250,—    |
| Militaire verkenningen en Topographische Inrichting . . . . .                                |   | 91 374,—     |
|                                                                                              |   | 1 080 624,—  |
|                                                                                              | f | 14 852 923,— |

*Méer geraamd voor:*

|                                               |   |              |
|-----------------------------------------------|---|--------------|
| Kosten van het Departement . . . . .          | f | 38 000,—     |
| Waterstaat . . . . .                          |   | 5 728 424,—  |
| Posterijen, Telegrafie en Telefonie . . . . . |   | 13 937 724,— |
| Rijkspostspaarbank . . . . .                  |   | 215 450,—    |
|                                               | f | 19 919 598,— |

*tegenover eene lagere raming voor:*

|                                       |   |              |
|---------------------------------------|---|--------------|
| Spoorwegen , . . . . .                | f | 93 130,—     |
| Pensioenen, wachtgelden, enz. . . . . |   | 566 500,—    |
|                                       |   | 659 630,—    |
|                                       | f | 19 259 968,— |

*Méer geraamd voor:*

|                    |   |              |
|--------------------|---|--------------|
| Landbouw . . . . . | f | 772 842,45   |
| Handel . . . . .   |   | 380 486,—    |
|                    | f | 1 153 328,45 |

| H O O F D S T U K.                  | Geraamd voor<br>1920. | Toegestaan voor<br>1919. | Meer                                     | Minder    |
|-------------------------------------|-----------------------|--------------------------|------------------------------------------|-----------|
|                                     |                       |                          | dan het bedrag, toegestaan<br>voor 1919. |           |
| X A. Arbeid . . . . .               | f 85 331 761,—        | f 28 567 775,—           | f 56 763 986,—                           | —         |
| XI. Koloniën . . . . .              | 4 296 458,—           | 4 315 177,85             | —                                        | 18 719,85 |
| XII. Onvoorziene uitgaven . . . . . | 50 000,—              | 50 000,—                 | —                                        | —         |

## TOELICHTING DER LAATSTE TWEE KOLOMMEN.

tegenover eene *lagere* raming voor:

|                                      |   |             |                |
|--------------------------------------|---|-------------|----------------|
| Kosten van het Departement . . . . . | f | 70 011,—    |                |
| Nijverheid . . . . .                 |   | 2 558 191,— |                |
| Pensioenen, wachtgeld, enz. . . . .  |   | 916 309,—   |                |
|                                      |   |             | f 3 544 511,—  |
|                                      |   |             | f 2 391 182,55 |

*Méer* geraamd voor:

|                                                          |   |              |                |
|----------------------------------------------------------|---|--------------|----------------|
| Kosten van het Departement . . . . .                     | f | 18 200,—     |                |
| Arbeid . . . . .                                         |   | 236 836,—    |                |
| Arbeidersverzekering . . . . .                           |   | 29 899 250,— |                |
| Volksgezondheid . . . . .                                |   | 3 668 985,—  |                |
| Werkloosheidsverzekering en arbeidsbemiddeling . . . . . |   | 22 940 715,— |                |
|                                                          |   |              | f 56 763 986,— |

*Méer* geraamd voor:

|                                                        |   |           |             |
|--------------------------------------------------------|---|-----------|-------------|
| Kosten van het Departement . . . . .                   | f | 29 627,—  |             |
| Uitgaven ten behoeve van de kolonie Suriname . . . . . |   | 315 020,— |             |
|                                                        |   |           | f 344 647,— |

tegenover eene *lagere* raming voor:

|                                                       |   |            |              |
|-------------------------------------------------------|---|------------|--------------|
| Uitgaven ten behoeve van de kolonie Curaçao . . . . . | f | 333 791,85 |              |
| Pensioenen, wachtgeld, enz. . . . .                   |   | 29 575,—   |              |
|                                                       |   |            | f 363 366,85 |
|                                                       |   |            | f 18 719,85  |

## Bijlage H.

STAAT der openstaande tekorten en der tot afboeking daarvan beschikbare bedragen.

| Dienstjaren.                      | ONTVANGSTEN.                | UITGAVEN.                   | TEKORTEN.                           | OVERSCHOTTEN. | Opbrengst van leeningen,<br>waaraan administratief<br>nog geene bestemming<br>is gegeven. |
|-----------------------------------|-----------------------------|-----------------------------|-------------------------------------|---------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1910 . . . . .                    | f 200 092 324,82            | f 203 947 100,34            | f 3 854 775,52                      | —             | f 4 770 740,14                                                                            |
| 1911 . . . . .                    | 205 602 748,04 <sup>5</sup> | 203 439 677,54 <sup>5</sup> | 2 886 929,50                        | —             |                                                                                           |
| 1912 . . . . .                    | 213 401 266,93 <sup>5</sup> | 224 665 500,66              | 11 264 233,72 <sup>5</sup>          | —             |                                                                                           |
| 1913 . . . . .                    | 227 422 665,23 <sup>5</sup> | 233 726 865,56 <sup>5</sup> | 11 304 200,33                       | —             |                                                                                           |
| 1914 . . . . .                    | 245 571 310,73              | 359 273 277,67              | (b) 113 701 966,94                  | —             |                                                                                           |
| 1915 . . . . .                    | 263 491 539,13              | 504 484 482,00 <sup>5</sup> | (c) 240 992 942,87 <sup>5</sup>     | —             |                                                                                           |
| 1916 . . . . .                    | 309 978 558,39              | 532 531 380,65 <sup>5</sup> | (d) 222 552 822,26 <sup>5</sup>     | —             |                                                                                           |
| 1917 (a) . . . . .                | 532 479 517,61              | 683 933 622,54 <sup>5</sup> | (e) 151 454 104,93 <sup>5</sup>     | —             |                                                                                           |
| 1918 (a) . . . . .                | 540 568 019,55 <sup>5</sup> | 970 962 015,62              | (f) 430 393 996,06 <sup>5</sup>     | —             |                                                                                           |
| Opbrengst van leeningen . . . . . |                             |                             | f 1 188 405 972,15 <sup>5</sup>     | —             | f 4 770 740,14                                                                            |
| Blijft te kort . . . . .          |                             |                             | (g) f 1 183 635 232,01 <sup>5</sup> |               |                                                                                           |

(a) Voorloopige uitkomsten.

(b) Waaronder f 91 665 073,68<sup>5</sup> (crisisuitgaven en tekort op de ontvangsten), te dekken uit de opbrengst der Crisisleeningen en der crisisheffingen.(c) Alsvoren f 212 889 548,27<sup>5</sup>.(d) Waaronder f 222 640 400,99<sup>5</sup> aan saldo van den crisisdienst.

(e) Alsvoren f 157 247 327,29

(f) Alsvoren f 354 314 191,36.

(g) Alsvoren f 1 038 756 541,60<sup>5</sup>.

van de bevolking der gevangenen en Rijkswerkinrichtingen, f 475 000 voor grondstoffen enz. voor den arbeid in die gestichten, f 267 445 voor traktementen van het personeel bij het Rijkstucht- en opvoedingswezen, f 200 000 voor subsidiën ingevolge de Kinderwetten.

De stijging van Hoofdstuk V komt voor een bedrag van f 853 656 op rekening van de bijdrage aan het Bouwfonds, welke post ten vorige jare niet in de aanvankelijk vastgestelde begrooting werd opgenomen. Voorts is meer aangevraagd f 125 000 voor onderstand van armlastige krankzinnigen, f 250 000 voor kosten van de Nederlandsche Staatscourant en van de handelingen der Staten-Generaal en f 100 000 voor uitkeeringen aan militairen en leden van burgerwachten.

Onder hoofdstuk VA moest f 13 831 440 meer worden uitgetrokken in verband met de herziening van de salarissen bij het lager onderwijs. Het hooger onderwijs vordert f 1 853 267 meer, waaronder f 555 000 voor subsidiën aan openbare en bijzondere gymnasia. Voor het middelbaar onderwijs bedragen de meerdere uitgaven f 1 085 395 in hoofdzaak voor subsidiën aan bijzondere hogere burgerscholen volgens de aanhangige wettelijke regeling, terwijl de toeneming der kosten van het Nijverheids- en Handelsonderwijs f 1 770 366 beloopt, welk bedrag nagenoeg geheel bestemd is voor subsidiën aan verschillende, onder deze afdeeling ressorteerende inrichtingen van onderwijs. Ten slotte komt op rekening van de afdeeling Kunsten en Wetenschappen f 293 726 en is ook onder dit hoofdstuk een bedrag van f 853 656 benodigd voor bijdrage aan het Bouwfonds.

Het hogere eindcijfer van hoofdstuk VI is voor f 3 962 454 het gevolg van hogere uitgaven voor nieuwen vlootbouw, voor zoover deze uitgaven ten laste van den gewonen dienst worden gebracht. Voorts is meer benodigd f 474 500 voor bezoldiging en toelagen aan beambten en werklieden, f 181 560 voor aanbouw, aanschaffing van gebouwen, enz., f 266 506 voor kosten van opleiding, f 265 000 voor voeding, f 179 488 voor militaire pensioenen, f 123 175 voor premiën ingevolge de Invaliditeitswet en f 805 308 voor niet-militaire uitgaven. Daarentegen is o. a. minder uitgetrokken f 985 000 voor den Marineluchtvaartdienst en f 1 279 000 voor traktementen, soldijen, enz. voor het personeel der actieve Zeemacht.

De verhooging van hoofdstuk VII A wordt veroorzaakt door het meer benodigde voor rente van vlottende schuld en voor amortisatie van Nationale Schuld.

Dat hoofdstuk VII B f 3 172 361,99 hooger is, is voor het grootste deel (f 1 877 812) het gevolg van het meer benodigde voor traktementen, hoofdzakelijk in verband met de uitbreiding van personeel voor de uitvoering van de belastingwetten en met het doorwerken van de nieuwe salarisregeling. Verder is f 224 000 meer geraamd voor gebouwen, f 112 000 voor aankoop en transport van houtgeest tot vermenging van accijns-vrij gedistilleerd, f 500 000 voor uitkeeringen aan gemeenten, terwijl de verdere stijging in hoofdzaak is toe te schrijven aan toeneming van de posten voor druk- en bindwerk, reis- en verblijf- en verplaatsingskosten, presentiegelden, bureaukosten, enz.

Op hoofdstuk VIII wordt ruim f 5 400 000 meer uitgetrokken wegens prijsstijging, waarvan f 2 941 000 voor levensmiddelen en f 1 446 000 voor fourage. Voorts is meer aangevraagd f 2 200 000 voor bezoldiging van het personeel van de landmacht, f 350 000 voor eene voorloopige loonsverhoging voor geëmployeerden en werklieden, f 769 000 ten behoeve van het herstellen en wederopleggen van het artilleriematerieel, f 763 000 voor toelagen aan officieren en minderen, ingedeeld bij de politieafdeelingen, f 150 000 voor het houden van oefeningen, f 365 000 voor de vrijwillige landstorm, f 1 050 000 voor den aankoop van paarden en kosten van fourage, f 404 000 voor inrichtingen van onderwijs, f 725 600 voor de luchtvaartafdeeling, f 428 000 voor de motorafdeeling, f 700 000 voor gewone uitgaven der genie, f 1 148 000 voor buitengewone uitgaven der genie, f 295 000 als dekkingspost voor de uitgaven op de Vestingbegrooting. Daarentegen is o. a. minder uitgetrokken

f 1 222 000 voor aanschaffing en aanmaak van kleeeling en kampementsgoederen in verband met den aanwezigen voorraad.

De verhooging van hoofdstuk IX vindt voor f 13 937 724 haar oorzaak in het verlies, dat voor 1920 geraamd wordt op het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie. De afdeeling Waterstaat is met f 5 583 424 gestegen waaronder f 560 300 voor verbetering van rivieren, f 250 000 voor den aanleg van een vluchthaven aan het Zijpe, f 500 000 voor de verbetering van de haven te Delfzijl, f 550 000 voor de derde sluizen te Hansweert en Wemeldinge, f 655 000 voor de verbetering van den Rijksweg Amsterdam—Haarlem, f 500 000 voor bijdrage aan het Zuiderzeefonds en f 527 600 voor verschillende nieuwe bijdragen en subsidiën.

De stijging van hoofdstuk X komt voor f 4 955 000 op rekening van meerdere exploitatiekosten der Staatsmijnen, waar eene gelijke toeneming van den corresponderenden post onder de middelen tegenover staat. Voorts is meer uitgetrokken f 1 172 842 voor de afdeeling Landbouw, f 196 809 voor de afdeeling Nijverheid en f 380 486 voor de afdeeling Handel.

Het belangrijk verschil op hoofdstuk X A is voor f 29 899 250 op rekening te stellen van de afdeeling „Arbeidsverzekering” en wel nagenoeg geheel als gevolg van de voorgestelde maatregelen op het gebied der sociale verzekering. De afdeeling „Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling” eischt f 5 750 715 meer, waarvan f 5 100 000 voor bijdragen ingevolge het Werkloosheidsbesluit 1917.

De vermeerdering van hoofdstuk XI eindelijk is in hoofdzak hieraan toe te schrijven, dat de bijdrage aan de Koloniale geldmiddelen van Suriname eene stijging vertoont, terwijl voorts, in tegenstelling met de laatste jaren, niet langer een deel van die bijdrage ten laste van den crisisdienst wordt gebracht.

De *Middelen en inkomsten* ter bestrijding der uitgaven zijn geraamd op . . . . . f 409 818 855,86  
waarin, blijkens de hierna volgende specificatie, begrepen is aan buitengewone ontvangsten . . . . . 8 567 984,14

blijft voor gewone . . . . . f 401 250 871,72  
zijnde f 103 033 134,16 meer dan aanvankelijk voor 1919 werd geraamd.

De middelen, welker opbrengst in de maandelijksche middelenstaten wordt gepubliceerd (middelen A—F), zijn . . . . . f 86 396 000,—  
hooger geraamd en de overige middelen, voor zoover onder de gewone gerangschikt 16 637 134,16  
te zamen . . . . . f 103 033 134,16

Hooger zijn geraamd van de eerste groep de Grondbelasting f 190 000, de Personeele belasting f 3 050 000, hoofdzakelijk in verband met de herschatting van huurwaarde en meubilair, de Inkomstenbelasting f 25 000 000 als gevolg van de bij de wet van 11 April 1919 (*Staatsblad* n°. 169) tot stand gebrachte tariefsherziening, de dividend- en tantiëmebelasting f 500 000, de vermogensbelasting f 5 400 000 uit hoofde van de tariefsherziening bij de wet van 11 April 1919 (*Staatsblad* n°. 170), de gedistilleerdaccijns f 15 500 000 voor een belangrijk deel als gevolg van de tariefsverhooging bij de wet van 3 April 1919 (*Staatsblad* n°. 141), de bieraccijns f 260 000, de geslachtaccijns f 2 500 000, de zegelrechten f 4 000 000 in verband met de wet van 27 Juni 1919 (*Staatsblad* n°. 432), de Registratierechten f 9 000 000, de Successierechten f 1 122 000, de Invoerrechten f 15 500 000, de belasting op gouden en zilveren werken f 73 500, het Statistiekrecht f 3 000 000, de inkomsten uit Domeinen en uit Jacht en Visscherij f 762 500, de Loodsgelden f 800 000 en het recht op de mijnen f 125 000. Als nieuw middel is opgenomen de Speelkaartenbelasting, waaruit f 200 000 wordt verwacht.

Lager zijn slechts geraamd de wijnaccijns tot een bedrag van f 287 000 en de zoutaccijns ten beloope van f 300 000.

Onder de hoogere raming van de tweede groep komen onder

anderen voor: f 430 000 voor aandeel in de winsten der Nederlandsche Bank, f 803 000 voor rente, door Nederlandsch Oost-Indië te betalen wegens kasvoorschotten, f 496 000 voor rente van voorschotten ingevolge de Woningwet, f 108 175 voor rente van kapitalen, verstrekt aan Staatsbedrijven, f 1 511 202 voor uitkeeringen van premieën door Staatsbedrijven en de Rijkspostspaarbank en pensioensbijdragen van burgerlijke Rijksambtenaren, f 475 000 voor de opbrengst van den arbeid in gevangenissen en Rijkswerkenrichtingen, f 200 000 voor gerechtelijke kosten, f 275 500 voor baten uit het beheer der Rijkskrankzinnigengestichten, f 122 000 voor bijdragen van gemeenten in de kosten van Rijks hogere burgerscholen, f 320 000 voor pensioensbijdragen van onderwijzers bij de lagere scholen, f 2 510 544 voor aandeel van Nederlandsch Oost-Indië in de kosten van den vlootbouw, f 700 000 wegens teruggaaf door provinciën, gemeenten en het Leeningfonds 1914 van een aandeel in de kwade posten op verschillende belastingen, f 221 000 voor aan de schatkist komende legesgelden, f 112 000 voor ontvangsten wegens houtgeest, gebezigd tot vermenging van gedistilleerd, f 295 000 voor bijdragen in de kosten van aanleg en onderhoud van landswerken, f 352 350 wegens teruggaaf van de uit de Staatsbegroting bestreden kosten der Rijkspostspaarbank, f 233 400 voor opbrengst van justeerloonen van gewichten, f 4 955 000 voor ontvangsten der Staatsmijnen, f 390 400 voor ontvangsten uit de octrooiwet 1910 en uit de merkenwet, f 2 500 000 voor aandeel van de gemeenten in de subsidiën aan werkloozenkassen.

Daarentegen moest onder deze groep minder worden geraamd f 180 000 voor rente van kasvoorschotten aan Suriname, f 115 000 voor rente van voorschotten aan het Tiendfonds, f 298 000 voor bijdragen van gemeenten in de kosten van stichting van Rijks hogere burgerscholen, f 222 500 voor aandeel van Nederlandsch Oost-Indië in de kosten van den Marineluchtvaartdienst, f 120 000 voor inkomsten van het Rijkszuivelstation te Leiden.

Stelt men de ramingen der ontvangsten en uitgaven tegenover elkander, dan vindt men, dat geraamd wordt:

|                       | Gewone dienst.    | Buitengewone dienst. | Crisisdienst.  | Totaal.           |
|-----------------------|-------------------|----------------------|----------------|-------------------|
| Uitgaven . . . . .    | f 454 625 975,035 | f 84 410 477,—       | f 47 604 900,— | f 586 641 352,035 |
| Ontvangsten . . . . . | 401 250 871,72    | 8 567 984,14         | —              | 409 818 855,86    |
| Tekort . . . . .      | f 53 375 103,315  | f 75 842 492,86      | f 47 604 900,— | f 176 822 496,175 |

Eene opgave van de uitgaven, welke in deze becijfering respectievelijk als buitengewone en als crisisuittgaven zijn beschouwd en van de middelen, welke als buitengewoon zijn aangemerkt, moge hier volgen:

Als **buitengewone uitgaven** zijn aangemerkt:

A. *Waterstaatswerken* (Hoofdstuk IX).

Kosten van de kanalisatie van de Maas in Limburg . . . . . f 2 500 000

B. *Spoorwegen* (Hoofdstuk IX).

Aanleg van een spoorweg van Gouda over Waddinxveen en Boskoop naar Alphen . . . . . 200 000

C. *Staatsmijnwezen* (Hoofdstuk X).

Aanleg en uitbreiding van de Staatsmijnen in Limburg . . . . . 8 854 000

Rijksopsporing van delfstoffen . . . . . 158 000

D. *Domeinen*.

Kosten van bedijking, landaanwinning, alsmede toegankelijkmaking van vestinggronden, (Hoofdstuk VII B) . . . . . 638 240

Aankoop van vast goed ter afronding en uitbreiding van domeinbezit (Hoofdstuk X) . . . . . 35 000

E. *Muntwezen*.

Uitgaven van het Muntwezen (Afdeling IV van Hoofdstuk VII B) . . . . . 3 800 000

F. *Kosten nieuwen vlootbouw.*

|                                    |             |
|------------------------------------|-------------|
| Hoofdstuk VI ten deele ad. . . . . | f 2 215 634 |
|------------------------------------|-------------|

G. *Voorschotten (Hoofdstuk VII B).*

|                                                                                                                                                                         |                           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|
| Voorschotten ingevolge de Woningwet . . .                                                                                                                               | 50 000 000                |
| Voorschotten ingevolge de Landarbeiderswet .                                                                                                                            | 200 000                   |
| Voorschot aan het Fonds voor de kustverdediging . . . . .                                                                                                               | 2 237 750                 |
| Voorschot aan het Bouwfonds van Binnenlandsche Zaken en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. . . . .                                                                | 5 492 688                 |
| Voorschot aan het Staatsbedrijf der Posten, Telegrafie en Telefonie . . f                                                                                               | 7 339 165                 |
| waarvan af te trekken het bedrag, dat in de laatste vijf jaren vóór de instelling van het bedrijf, gemiddeld ten laste van den gewonen dienst aan kapitaal werd gevormd | 900 000                   |
|                                                                                                                                                                         | <hr/> 6 439 165           |
| Voorschot aan het Staatsbedrijf der Visschershaven te IJmuiden . f                                                                                                      | 1 840 000                 |
| af trek als boven . . . . .                                                                                                                                             | 170 000                   |
|                                                                                                                                                                         | <hr/> 1 670 000           |
| Totaal . . . .                                                                                                                                                          | <hr/> <b>f 84 410 477</b> |

Met betrekking tot den onder F genoemden post zij opgemerkt, dat voor nieuwen vlootbouw voor rekening van het moederland onder hoofdstuk VI is uitgetrokken een bedrag van f 8 215 634. Op het voetspoor van hetgeen voor de jaren 1917 en 1918 geschiedde, is een bedrag van f 6 000 000 voor het hierbesproken doel ten laste van den gewonen dienst gebracht. Het meerdere is onder de buitengewone uitgaven gerangschikt.

**Buitengewone ontvangsten.***Inkomsten uit spoorwegen.*

|                                                                                |            |
|--------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Toevallige baten, voortvloeiende uit den aanleg van Staatsspoorwegen . . . . . | f 35 000,— |
|--------------------------------------------------------------------------------|------------|

*Staatsmijnwezen.*

Buitengewone ontvangsten benevens een deel van de exploitatie-ontvangsten, dat moet worden gebezigd tot dekking van buitengewone uitgaven als aequivalent voor de waardevermindering van bezittingen . . . . .

|  |             |
|--|-------------|
|  | 3 971 000,— |
|--|-------------|

*Domeinen.*

|                                                               |           |
|---------------------------------------------------------------|-----------|
| Bijdrage uit het fonds voor koopprijzen van domeinen. . . . . | 150 000,— |
|---------------------------------------------------------------|-----------|

*Muntwezen.*

|                                                                                                                   |             |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|
| Ontvangsten inzake het muntwezen (af te leveren munten en rente van het kapitaal van van het muntfonds) . . . . . | 3 800 000,— |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|

*Aflossing van voorschotten.*

|                                                                                      |                             |
|--------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|
| Aflossing van voorschotten ingevolge de Woningwet . . . . .                          | 421 000,—                   |
| Idem voorschot aan Suriname voor den Lawaspoorweg. . . . .                           | 100 000,—                   |
| Idem voorschot aan het Staatsbedrijf der Landsdrukkerij. . . . .                     | 3 100,—                     |
| Idem voorschot aan het Staatsmuntbedrijf. .                                          | 27 000,—                    |
| Idem voorschot aan de kweekschool voor vroedvrouwen te Heerlen . . . . .             | 834,14                      |
| Idem voorschot aan de vereeniging tot het houden van jaarbeurzen in Nederland. . . . | 60 000,—                    |
| Totaal . . . .                                                                       | <hr/> <b>f 8 567 984,14</b> |

**Crisisuitgaven.***Hoofdstuk III. (Buitenlandsche Zaken).*

|                                                                       |           |
|-----------------------------------------------------------------------|-----------|
| Uitgaven, voortvloeiende uit de buitengewone omstandigheden . . . . . | f 300 000 |
|-----------------------------------------------------------------------|-----------|



*Hoofdstuk IV. (Justitie).*

Kosten als gevolg van de oprichting van  
distributiegerechten . . . . . f 100 000

*Hoofdstuk V. (Binnenlandsche Zaken).*

Subsidiën aan de gemeentebesturen in de kosten  
van de armenzorg in verband met de opheffing  
van het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914 . . 5 000 000,—

*Hoofdstuk VII B. (Financiën).*

Kosten verbonden aan de uitgifte van zilverbons 50 000,—  
Personeel voor de administratie der directe  
belastingen, invoerrechten en accijnzen, aange-  
steld als gevolg van de buitengewone omstan-  
digheden . . . . . 5 035 000,—  
Toelagen aan het personeel voor het tegengaan  
van den smokkelhandel . . . . . 400 000,—  
Uitgaven voor accountants voor de uitvoering  
van de Oorlogswinstbelasting . . . . . 10 000,—  
Traktement van den Secretaris der Commissie  
van advies voor de uitvoering van de Oorlogs-  
winstbelasting . . . . . 2 400,—  
Premiën tot het tegengaan van verboden  
uitvoer . . . . . 75 000,—  
Uitgaven voor vaartuigen voor toezicht op den  
uitvoer . . . . . 210 000,—  
Huur, enz. van lokalen, tijdelijk benodigd voor  
de afteekening van paspoorten, enz. . . . . 35 000,—  
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor  
kredieten aan kleine ondernemers en tot het ver-  
leenen van steun aan die ondernemers wegens  
moeilijkheden tengevolge van de crisis . . . . 500 000,—  
Uitgaven, voortvloeiende uit garanties voor  
kredieten aan boomkweekers wegens moeilijk-  
heden tengevolge van de crisis . . . . . 100 000,—  
Traktement en reis- en verblijfkosten van den  
Regeeringscommissaris voor het Departement van  
Financiën bij de Nederlandsche Uitvoer Maat-  
schappij . . . . . 2 500,—

*Hoofdstuk VIII. (Oorlog).*

Uitgaven, verband houdende met den toestand  
van mobilisatie. . . . . 100 000,—

*Hoofdstuk IX. (Waterstaat).*

Rentelooze voorschotten en subsidiën ten be-  
hoeve van de instandhouding en exploitatie van  
spoorwegen met beperkte snelheid in verband  
met de buitengewone tijdsomstandigheden . . . 4 000 000,—

*Hoofdstuk X. (Landbouw, Nijverheid en Handel).*

Kosten van de tijdelijke crisisafdeelingen . . 250 000,—  
Kosten voortvloeiende uit de uitvoering van  
de Nood-Boschwet . . . . . 20 000,—

*Hoofdstuk X A. (Arbeid).*

Kosten van voorziening in den woningnood . 7 000 000,—  
Steun aan gemeenten ter bestrijding van de  
werkloosheid in de bouwnijverheid . . . . . 6 000 000,—  
Bijdragen aan de gemeenten in de kosten van  
een woningtelling en van een woningbeurs . . 110 000,—  
Kosten van personeel voor het toezicht op de  
voorziening in den woningnood . . . . . 20 000,—  
Reis, verblijf- en bureelkosten van evenbedoeld  
personeel. . . . . 15 000,—  
Kosten van de Huurcommissiewet . . . . . 270 000,—  
Uitgaven krachtens de „Werkloosheidsverzeke-  
ringsnoodwet 1919” . . . . . 3 000 000,—

|                                                                                                                                |                       |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|
| Uitgaven wegens wachtgeldregelingen . . .                                                                                      | f 6 000 000,—         |
| Uitgaven wegens overneming door het Rijk<br>van de verplichtingen van het Koninklijk Natio-<br>naal Steuncomité 1914 . . . . . | 3 000 000,—           |
| Bijdragen voor de verruiming van werkge-<br>legenheid. . . . .                                                                 | 6 000 000,—           |
| Totaal . . . . .                                                                                                               | <u>f 47 604 900,—</u> |

De *Crisisheffingen* worden gevormd door de Oorlogswinstbe-  
lasting en de Verdedigingsbelastingen, welke heffingen in de  
ontwerp-middelenwet onder letter A voor „Memorie” zijn op-  
genomen, aangezien eene raming van de opbrengst, met name  
van de Oorlogswinstbelasting, niet wel mogelijk is, en van  
geen beteekenis is voor de uitkomst van het *gewone* budget.

Met betrekking tot het tekort op den gewonen dienst ad  
f 53 375 103,31<sup>5</sup> veroorlooft de ondergeteekende zich het vol-  
gende mede te deelen.

Zooals hierboven onder hoofdstuk IX werd opgemerkt, is  
dat tekort tot een bedrag van f 13 937 724, het gevolg van  
het verlies, dat, volgens de raming, het Staatsbedrijf der  
Posterijen, Telegrafie en Telefonie zal opleveren. De Regeering  
neemt het standpunt in, dat dit verlies moet gedekt worden  
uit de inkomsten van het bedrijf, zoodat de algemeene middelen  
uit dezen hoofde geen versterking zullen behoeven. De onder-  
geteekende is dan ook bereids met zijnen ambtgenoot van  
Waterstaat in overleg getreden ten einde tot eene zoodanige  
verhooging van de inkomsten van meergenoemd Staatsbedrijf  
te geraken als ter dekking van het verliessaldo noodig is.

Als tekort op den gewonen dienst blijft mitsdien een bedrag  
van f 53 375 103,31<sup>5</sup> — f 13 937 724 = f 39 437 379,31<sup>5</sup>. In de  
laatste jaren was het gebruikelijk het tekort te verminderen  
met een bedrag van f 1 900 000 omdat verwacht werd, dat  
de werkelijke uitgaven ten beloope van het zooeven genoemde,  
als „besparing” bekend staande, bedrag beneden de oorspron-  
kelijke geraamde zouden blijven. Deze verwachting is echter  
ten opzichte van de laatst afgesloten dienstjaren niet verwe-  
zenlijkt. Met het oog hierop meent de ondergeteekende den  
vorenbedoelden aftrek niet te moeten toepassen. Te minder  
zal voor 1920 op eene besparing als vorenbedoeld kunnen  
gerekend worden, waar eene belangrijke suppletoire verhooging  
van de thans ingediende begrooting van uitgaven niet zal te ont-  
gaan zijn. Met name voor verbetering van de bezoldiging van  
het Rijkspersoneel en voor verhooging van de pensioenen ten  
behoefte van dat personeel zullen omvangrijke nieuwe eischen  
aan de schatkist gesteld worden. Hoewel het nog niet mogelijk  
is, deze eischen in cijfers tot uitdrukking te brengen, moet  
als vaststaande worden aangenomen, dat uit hoofde van een  
en ander het hierboven berekend tekort eene aanzienlijke toe-  
neming zal vertoonen. De ondergeteekende meent dan ook  
niet te mogen nalaten er met nadruk op te wijzen, dat de  
toestand van 's Lands financiën in hooge mate zorgwekkend  
is te achten. Vergeleken met de voorloopige uitkomsten van  
het dienstjaar 1917, zijn de voor 1920 geraamde gewone uit-  
gaven gestegen met niet minder dan f 186 874 568,95<sup>5</sup> of ten  
naastebij 70 percent. Niettegenstaande nagenoeg alle middelen  
bij voortdurend eene uiterst belangrijke toeneming vertoonen  
en, zooals bekend, talrijke en ingrijpende maatregelen zijn  
genomen tot het heffen van nieuwe en het verhoogen van  
bestaande belastingen, is het niet mogelijk gebleken, aan de  
zoo sterke stijging van uitgaven het hoofd te bieden. Zooals  
hierboven werd uiteengezet, wijst de aanvankelijke ontwerp-  
begrooting voor het eerstvolgend dienstjaar een tekort aan  
van omstreeks f 40 000 000, terwijl op eene toeneming van  
dit bedrag met ettelijke tientallen van millioenen voor onaf-  
wijsbare nieuwe uitgaven moet gerekend worden. Hierbij komt  
nog, dat in vorengenoemd bedrag van f 40 000 000 niet be-  
grepen is hetgeen noodig zal zijn ter versterking van de  
inkomsten van het Leeningfonds 1914 ter bestrijding van de  
uitgaven wegens rente en aflossing van de crisisleeningen.

Naar te verwachten is, zal, met de tegenwoordige inkomsten van het Leeningfonds en met de opbrengst der verdedigingsbelastingen, nog een bedrag van ongeveer f 20 000 000 benodigd zijn om de geheele crisisschuld in een tijdvak van 25 jaren af te lossen. Voorts dient er op gewezen te worden, dat bij de becijfering van meerbedoeld tekort uit den aard der zaak geen rekening gehouden is met het bedrag van omstreeks f 15 miljoen, hetwelk, in afwachting van de totstandkoming der nieuwe Lager Onderwijswet (Gedrukte stukken 1918—1919 428), over 1920 in aftrek wordt gebracht op de Rijksuitkeering aan de gemeenten ter voldoening van de salarissen der onderwijzers bij het lager onderwijs. Hiervoor zij verwezen naar artikel XVII der wet van 14 Juli 1919 (*Staatsblad* n°. 493) tot wijziging van de wet tot regeling van het lager onderwijs. Evenmin is rekening gehouden met de lasten, welke de ahangige regeling van de vrijwillige ouderdomsverzekering (Gedrukte Stukken 1918—1919—484) gedurende den overgangstoestand op het Rijk zal leggen. Blijkens het medegedeelde op bladz. 3 der Memorie van Antwoord betreffende het hierbedoelde wetsontwerp, is het niet mogelijk eene juiste raming van die lasten te geven. Intusschen stellen de daargenoemde cijfers boven twijfel, dat uit dezen hoofde een belangrijk offer van 's Rijks schatkist zal gevergd worden.

Hoewel de ondergeteekende derhalve tot zijn leedwezen op dit oogenblik niet in staat is eene juiste berekening te verschaffen van de bedragen, waarvoor in de naaste toekomst dekking zal zijn te vinden, zal het in het licht van het vorenstaande geen verwondering wekken, dat hij hierboven den toestand van 's Land financiën in hooge mate zorgwekkend noemde. Het brengen van verbetering in dien toestand door bezuiniging op de uitgaven, waarvan de bedragen in de ontwerp-begroting zijn uitgetrokken, acht hij niet mogelijk. Hoewel hij gaarne elk denkbeeld van die strekking in ernstige overweging zal nemen, heeft het overleg, hetwelk hij vóór de definitieve samenstelling der verschillende hoofdstukken, met zijne ambtgenooten heeft gepleegd, hem tot de overtuiging geleid, dat eene belangrijke verdere bezuiniging dan als gevolg van dat overleg werd verkregen, niet wel mogelijk is tenzij eene beteekenende prijsdaling intreedt of eene aanmerkelijke vermindering van de militaire uitgaven kan verkregen worden zonder aan de noodzakelijke eischen van 's Lands weerbaarheid te kort te doen. Wat het eerste betreft, zal de Regeering niet nalaten te doen wat in haar macht is om het beoogde doel te bereiken doch zij ontveinst zich niet, dat het hier een vraagstuk geldt van internationalen aard, ter oplossing waarvan in de eerste plaats eene belangrijke opvoering van de wereldproductie noodzakelijk is. Zoolang deze voorwaarde niet vervuld is, is eene aanzienlijke daling van het tegenwoordig prijsniveau vermoedelijk niet te verwachten. Wat het tweede betreft, moge verwezen worden naar hetgeen de Minister van Oorlog te dezer zake mededeelt in de Memorie van Toelichting betreffende hoofdstuk VIII der ontwerp-Staatsbegroting. Ook in dit opzicht dient, met het oog op de nog steeds onzekere internationale toestanden en op de verwickelingen, welke daaruit, in het bijzonder voor ons land, zouden kunnen voortvloeien, eene afwachtende houding te worden aangenomen.

Meent de ondergeteekende derhalve, dat voorshands niet op eene belangrijke bezuiniging op de aangevraagde bedragen kan gerekend worden, evenzeer is hij overtuigd, dat het leggen van nieuwe lasten op 's Rijks schatkist tot het uiterste dient beperkt te worden. Zooals hierboven reeds werd medegedeeld, zal het in de naaste toekomst onvermijdelijk zijn belangrijke bedragen voor doeleinden, welker verzorging geen uitstel kan lijden, beschikbaar te stellen. Doch afgescheiden van deze onvermijdelijke eischen, zal de grootste beperking in acht zijn te nemen. Bij gebreke daarvan zou het niet mogelijk zijn in afzienbaren tijd het budgetair evenwicht te herstellen. De gevolgen hiervan zullen wel niet in den breede geschetst behoeven te worden. De tekorten op den gewonen dienst zouden uit leeningen bestreden moeten worden. De zoozeer wenschelijke terugkeer tot het systeem van de zuiver vrijwillige leeningen

zou buitengesloten zijn. Inflatie en diensengevolge prijsopdrijving zouden bevorderd in stede van bestreden worden. De hier uiteengezette gevolgen zouden slechts vermeden kunnen worden door zóó drukkende belastingen, dat de voor de instandhouding van de productieve kracht van ons volk noodzakelijke besparing niet langer mogelijk zou zijn. De Regeering is op grond van de voienstaande overwegingen, beslist van meening dat, wanneer aan de eischen, welke een onafwijsbaar en urgent karakter dragen, zal voldaan zijn, niet mag voortgegaan worden met het leggen van steeds nieuwe lasten op 's Rijks schatkist. Zij acht het noodzakelijk, dat dan eene periode intreedt van herstel, welke het mogelijk zal maken de, als gevolg van de oorlogscrisis en van de oplossing der daaruit geboren vraagstukken, geschokte Staatsfinanciën wederom in evenwicht te brengen.

Doch ook al wordt deze, door de Regeering noodzakelijk geachte politiek gevolgd, dan zal, zooals uit de boven verstrekte gegevens blijkt, aan eene belangrijke versterking van 's Rijks middelen niet zijn te ontkomen. Te dezen aanzien zij het volgende opgemerkt.

Op dit oogenblik zijn bij de Staten-Generaal aanhangig wetsontwerpen tot heffing eener plaatskaartenbelasting, tot heffing van een tabaksaccijns, tot regeling der grondbelasting, tot verhooging van de successiebelasting en tot heffing eener belasting op den vermogensaanwas.

De laatstbedoelde belasting zal voldoende zijn om te voorzien in de noodige versterking van de inkomsten van het Leeningfonds 1914 wanneer, zooals te verwachten is, de crisisuitgaven binnen korten tijd geheel tot het verleden zullen behooren.

De uit de verhooging van de successiebelasting te verkrijgen baten, welke geraamd worden op f 20 000 000, zouden derhalve aan den gewonen dienst ten goede kunnen komen. Daarentegen zal het eerste der hierboven genoemde wetsontwerpen t. w. dat tot heffing eener plaatskaartenbelasting, zijn in te trekken wanneer de overeenkomsten met de vier groote spoorwegmaatschappijen ten aanzien van de overneming door die maatschappijen van de tegenwoordige korting ten laste van haar personeel voor eigen pensioen, goedkeuring bij de wet verwerven.

Met betrekking tot den tabaksaccijns stelt de ondergeteekende zich voor, binnen zeer korten tijd in staat te zullen zijn te beslissen of het wetsontwerp zal zijn te handhaven dan wel zal zijn te vervangen door een voorstel, dat het beoogde doel op eenvoudiger wijze zal doen bereiken. In ieder geval moet, naar zijne meening, uit dit middel f 20 000 000 worden verkregen.

Het wetsontwerp op de Grondbelasting zal, naar is aan te nemen, binnen zeer korten tijd door de Tweede Kamer in openbare behandeling worden genomen. Uit deze heffing zal eene jaarlijksche bate van f 10 000 000 zijn te verkrijgen, welke intusschen eerst over eenige jaren aan de schatkist zal ten goede kunnen komen.

In totaal zal mitsdien de gewone dienst uit hoofde van de hierboven besproken middelen profiteeren f 20 000 000 (tabaksbelasting) + f 10 000 000 (Grondbelasting) + f 20 000 000 (Successiebelasting) zoodat het geraamde tekort ruimschoots zou zijn gedekt.

Gelijk hierboven werd betoogd, zal echter met deze middelen niet kunnen volstaan worden. Ter verkrijging van de inkomsten welke verder noodig zullen zijn, worden wetsontwerpen in gereedheid gebracht, waarbij op den voorgrond staan eene belasting op de uitgaven van weelde, eene fiscale herziening van het tarief van invoerrechten en eene uitbreiding van de zegelbelasting.

*De Minister van Financiën,*

DE VRIES.